

Нормурод Нарзуллаев

# Нигоҳлар

---

*Лирика*

---



Ғафур Ғулом номидаги  
Адабиёт ва санъат нашриёти  
Тошкент — 1976

© Гафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат  
нашриёти, 1976

# СЕҲРЛИ ОҲАНГЛАР

## ВАТАНИМ

Сен — дарёсан, улкан — муаззам,  
Мен қўйнингда бир жажжи тўлқин.  
Бир бўлгандай манзилимиз ҳам,  
Иўлимиз ҳам ягона — бутун.

Сен — ям-яшил бепоён ўрмон,  
Бўрон — яшин асло писандмас.  
Бўй чўзасан осмонга ҳамон,  
Ниҳолингман мен сенда, холос.

Сен — маиғулик гулхансан, гулхан,  
Бир учқунинг ўзим бўламан.  
Сенинг ўчмас қалб ўтинг билан  
Ёнажакман, ўлкам, ёнаман!

## УМРИМ ТАРОНАСИ

Тонгда туриб боқсам,  
Осмон мусаффо,  
Субҳидам сабоси силар юзимни.  
Тонгда кулиб толе қучоқлар гўё,  
Юракдан олқишлай бахт юлдузимни.  
Бахтим китобининг зар варағида  
Меҳнат ва саодат таронаси бор!  
Элим фарзандларин кўз қароғида  
Ёлқинли юракнинг меҳри барқарор.  
Бу меҳр қалбларга сут билан кирган,  
Бу меҳр қон билан айланар танда.  
Бу ишқни бизларга Онамиз берган,  
Уни ардоқлаймиз она — Ватан-да!  
Ватанни севмоқлик — инсон мероси,  
Шудир инсонликка олий нишона,  
У билан ўлчанар яшаш маъноси,  
Юрагим ягона,  
Юртим ягона!

## ЛЕНИН ЙЎЛҚАСИ

На бирор белги бор,  
На бирор ёзув:  
Польша тупрогида  
Оддий бир йўлка.  
Юрсанг олиб чиқар  
Чўққига ҳам у,  
Бориб туташади  
Қаттакон йўлга.  
Йўлкадан ўтмагай  
Бепарво ҳеч ким.  
Қўлида гулдаста,  
Сақлагай сукут.  
Ҳу, ўша йилларини  
Ёдга олар жим,  
Йўқ, мутлоқ у кунлар —  
Бўлмагай унут...  
...Дўстлар диёрида  
Оғир дамларда  
Ильич топган эди  
Иссиқ бошпана.  
Жаҳон эртасини  
Шу одамларда  
Кўрганди истиқбол —  
Ишқида ёна!  
Йўлкада юришни  
Хуш кўрар экан,

Ширин үй сурмоққа  
Жуда саз сўқмоқ!  
Юриб дам олишни  
Пеш кўрар экан,  
Юрак кўзгусида  
Яқини йироқ!  
Инсон тақдири ҳам  
Бугун елкада,  
Жаҳон тақдири бу —  
Ленинга маҳтал.  
Балки шу сўқмоқда —  
Оддий йўлкада —  
Йўллар муаммоси  
Этилгандир ҳал!..  
Ҳурмат-ла бош эгиб,  
Тонгда ўлтириб,  
Бу жойини аташар:  
«Ленин йўлкаси»,  
Шу йўлкадан юриб,  
Ленинни кўриб,  
Ўз бахтин топгандир  
Дўстлар ўлкаси!..  
..На бирор белги бор,  
На бирор ёзув:  
Польша тунроғида  
Оддий бир йўлка.  
Юрсанг олиб чиқар  
Чўққига ҳам у.  
Бориб туташади  
Каттакоп йўлга!

## ПОЙТАХТ ВА ГУЛЛАР

Москвага ошиқар юрак,  
Учиб борсам дейди шу замон.  
О, онаши соғинмоқ бўлак,  
Талпинаман бир ўғилсимон!  
Парвоз учун шайдир самолёт,  
Қўйни тўла меҳмону мезбон.  
Меҳри бўлиб бизларга қанот,  
Йўл ҳам олдиқ пойтахтга томон.  
Қўлларимда дуркун гулдаста,  
Баҳор бўйи майини уфурар.  
Қулоғимга шивирлаб аста,  
Енимдаги бир меҳмон сўрар:  
— Бу гулларни нима қилгайсиз?  
— Москвага боргумдир олиб.  
— Манзил узоқ, йўлингиз олис,  
Гулларингиз қолмасми сўлиб?  
— Йўқ, меҳмонжон, сўлмас бу гуллар,  
Гулдастага қалб меҳрим пайванд.  
Муҳаббатим рамзидир булар,  
Байроқ қилиб кўтаргум баланд.  
Москва бу — жону жаҳоним,  
Ҳаётим у, бахту иқболим!  
Москва бу — қалбим, имоним,  
Келажагим, бахти камолим.  
Олам қалби, жаҳоннинг кўзи,  
Москва бу — ақли ва боши.

Кремлиннинг ёқут юлдузи,  
Истиқболнинг порлоқ қуёши!  
Москvamни дил-дилдан суюб,  
Гуллар билан қучгим келади.  
Қалб меҳримни осмони узра,  
Камалакдай очгим келади...



## КОММУНИСТ

Мен сени танийман,  
Биламан яхши!  
Меҳнатинг ҳамиша умр мезони.  
Инсоннинг ўрни бу — ҳаётнинг нақши,  
Замона ҳукмида — одам виждони!

Бугун субҳидамда.  
Сен хаёлимда  
Яна пайдо бўлдинг, азиз дўстгинам!  
Йўқ, йўқ, меҳмон эмас,  
Бўлдинг ёнимда,  
Шаънингга шеър битдим юракдан бу дам.

Қўёш саломига берасан салом,  
Юзингни,  
Кўзингни силар ёғдулар.  
Мана, мен ҳам  
Қалбда бир дунё илҳом,  
Сени ўйлаяпман дилда туйғулар!

Жонажон юртингга ҳурматинг сақлаб,  
Меҳр улашасан азиз халқингга.  
Элинг ишончини самимий оқлаб,  
Нур — мадор йиғасан ўтли қалбингга.

Сени учратаман бугун қишлоқда,  
Эртага шаҳарда кўришим аниқ.

Бугун ишда бўлсанг,  
Эрта қўноқда,  
Кўнгилада муҳаббат чироғи ёниқ!

Зиё деб туғилдинг,  
Нурга йўғрилдинг,  
Қуёшни яратдинг меҳринг-ла мангу.  
Ҳаёт нашидасин баҳтим, деб билдинг,  
Мана, ушалмоқда муқаддас орзу!

Қалбингда сўнмас қўр,  
Ленинча шуур,  
Кўзингда ишончинг чақнасин порлоқ!  
Олдинги сафларда  
Борасан мағрур.  
Қўлинг қўлимдадир  
Коммунист ўртоқ!

## ФОНТАН ЕНИДА

Гўзал Тошкент ёпоги узра  
Гул-гул ёнган хол эмасми бу!  
Сувдан қоя ясамиш қатра,  
Пўқ, қоямас — марварид кўзгу!

Атлас кўйлак кийиб бир малак,  
Товланади, латофатими?  
Тугилганми янги камалак,  
Шуълалари гул қанотими?

Дурми, нурми кўкка сапчиган,  
Отилган сув вулқоними ё?  
Мармар чапоқ узра кўнчиган  
Оқ олтиним хирмоними ё?

Кўнглим унга буткул маҳлиё,  
Юрагимга берди оройиш.  
Фонταν, халқим қалбини гўё,  
Кўз ўнгимда этдинг намойиш!

## МАНГУЛИК БАҲОР

Табиатда минг ишва, минг ноз,  
Севинчидан яшарар дунё.  
Йўлимизда гуллар поёндоз,  
Табассумдан олам пурзиё.

Ўлкамизда мангулик баҳор,  
Кетмас бундан ерни қучоқлаб.  
Бизга ошиқ, бизгадир хумор,  
Май ҳам келар бизни сўроқлаб.

Май ҳам келар лабида ханда,  
Унга кўксин очади олам.  
Бу одатин қилмайди канда,  
Тасаддуғи кетади одам.

Баҳор ва май — опаю сингил,  
Бахт ва кулгу олиб келади.  
Улар билан бахтиёр кўнгил,  
Қалбга севги олиб келади.

Келажакка ишонч, муҳаббат  
Туйғусини жойлаб кетади.  
Пок дилларни дилларга пайванд —  
Юракларга бойлаб кетади.

Бугун байрам,  
Шодиёна кун,

Юз-кўзларда кулар табассум.  
Элим — дарё,  
Мен унда тўлқин,  
Оқаману этаман таъзим.

Баҳор шеъри — шалолаларни  
Дўстларимга тутаман мен ҳам.  
Қучоқ-қучоқ гул-лолаларни  
Байроқ қилиб ўтаман мен ҳам.

## ШАМ ВА ШЕЪР

Чироқ ёнмади-ю бир оқшом,  
Қоронгунинг кўзи кўр бўлди.  
Кунимизга ярай қолди шам,  
Хайрият-е, уйда нур бўлди!

Нафас тегса, ўчиши аниқ,  
Титроқ шуъла, титроқ яллуғи.  
Уша оқшом у турди ёниқ,  
Тўлдирди хонамни ёруғи.

Зулумотнинг чокин йиртган ҳам  
Эмасми шу ёғду, шу шуъла, знё!  
Қуёшга ошиқдир азалдан одам,  
Инсон нурни дейди — то бор бу дунё!

...Тонгни кутдик иккимиз уйғоқ,  
Саҳар чоғи ёниб битди шам.  
Боқсам, аксим кўринди, бироқ,—  
Йилтирарди шамдон узра нам.

Шам тугарди.  
Энг сўнггида ҳам —  
Меҳр кўзин ёшлаб кетди у.  
Оқ қогоз бетига оплоқ шом —  
Уз шеърини ташлаб кетди у.

\* \* \*

Анҳор ёқасида ўй суриб қолдим,  
Сувнинг оқимида ҳаёт мавжи бор.  
Сувнинг тақимида баёт авжи бор,  
Анҳор ёқасида ўй суриб қолдим.

Қайларга ошиқар малла ранг анҳор,  
Соҳилга бош уриб, сўнар кўпиклар,  
Ўйноқи тўлқинлар — нурли кўприклар,  
Қайларга ошиқар малла ранг анҳор?!

Қуёш йўлдош бўлмиш босган изига,  
Уфқларда шафақ бўлиб кузатар,  
Ҳаёт жомин шодон кулиб узатар,  
Қуёш йўлдош бўлмиш босган изига.

Арчалар бош эгиб, этишар таъзим,—  
Фаслларнинг сулув яшил келини.  
Оқар анҳор кесиб шаҳар белини,  
Арчалар бош эгиб, этишар таъзим.

Элим дастурхонини айлайди тўкин,  
Қалбларга меҳрини бериб борар у,  
Ҳаёт ва нур бўлиб кириб борар у,  
Элим дастурхонин айлайди тўкин.

Қишлоқлар мунтазир унинг йўлига,  
Ҳансираб кутмоқда азиз тупроқ ҳам.  
Ташна юракларга бўлғуси малҳам,  
Қишлоқлар мунтазир унинг йўлига.

Чаман-чаман боғлар кутар пойнда,  
Олтинга айланар ёниб чаноқлар.  
Қарвон бўлиб оқар йўлда бошоқлар,  
Чаман-чаман боғлар кутар, пойнда.

Ҳаёт ишқи билан хўп ёна-ёна,  
Қатра бўлиб ерга сингиб кетар у.  
Нурдан қалам ясаб, баёт битар у,  
Ҳаёт ишқи билан хўп ёна-ёна!

Анҳор ёқасида ўй суриб қолдим...

1974



## ИЛДИЗ

Ҳар нарсанинг бордир илдизи,  
Илдиз билан барҳаёт дунё.  
Илдиз билан йўқолмас нзи —  
Илдиз билан бор ҳаёт, зиё.

Дарахт кўкка бўй чўзган билан  
Ерга туташ қалби — томири.  
Қир тўшаса доладан гилам,  
Ажабланма — йўқ дема сири.

Ҳу, қояда бир туп қайрағоч,  
Тош бағрига томир отибди.  
Қақроқ ерда ёзганча қулоч  
Шотутимиз яшнаб ётибди.

Ботқоқзорда қамиш шовулла,  
Най садоси келар қаёқдан?  
О, ниш урган гиёҳ ва гуллар  
Розмикин она тупроқдан?

Ҳар нарсанинг бордир илдизи,  
Илдиз билан барҳаёт дунё.  
Қайда экан менинг илдизим? —  
Она тупроқ ~~қайда экан менинг илдизим?~~

## БАҲОР ЁМҒИРИ

Шайдосимаи мен баҳор ёмғирининг —  
Хушрўйликда танҳо она еримнинг.  
Ялт-юлт этиб чақнар момақалди роқ,  
Еру кўкка солиб титроқ, қалди роқ,  
Чақмоқ — яшни йиртар булут чокини,  
Муз ел сўйлар жала ёғажагини.  
Қалам йўнмай шоир, очмай туриб лаб,  
Ёмғир қуйди кўкдан челақ-челақлаб.  
Чала қолди уйда баҳор тасвири,  
Хаёлимда ҳамон баҳор ёмғири.  
Ёмғир, ёмғир! Ҳавасим келур сенга,  
Сендай бўлиш ишқи тушгандир менга.  
Ўзни бахш этардим — кимки менга зор.  
Турмасдим бир жойда беҳуда, бекор.  
Энг аввало чўлга томон чопардим,  
Менга ташна дўстларимни топардим.  
Дардларига кўкдан бўлиб куч — дармон,  
Ҳаёт бўлиб қуйилардим беармон!

## НАСИБАМ

Қайда экан менинг насибам,  
Осмондами, ердами, қайда?  
Топарманми, дунё айлансам,  
Ё пинҳонми номаълум жойда?

Қайда экан менинг насибам,  
Денгиздами ёки дарёда?  
Топарманми яйлов айлансам,  
Ё тоғ қизи гўзал барнода?

Қайда экан менинг насибам,  
Ер қалбига қулоқ тутайми?  
Қўлга олиб қоғоз ва қалам,  
Насибамга дoston битайми?..

Қайда экан менинг насибам,  
Осмондами, ердами, қайда?  
У — юртимнинг тақдири билан  
Менинг умрим қўшилган жойда!

## ИШВА ҚИЛАР ҚУЛИБ ГУЛБАҲОР

Ишва қилар кулиб гулбаҳор.  
Борлиқ яйрар, ям-яшил олам.  
Улкам бағри сўлим чаманзор,  
Имлаб чорлар келипчак — кўклам.

Бўса олар қуёш ёғдуси  
Атир гулининг тиниқ лабидан.  
Таралади майин гул иси,  
Шўх шабада ўтли зарбидан.

Гулдан гулга ўтиб арилар,  
Уйин қурмас капалаксимон.  
Умид билан тер тўкар улар,  
Асал йиғар, бол тўплар чаққон.

Ялт-юлт этиб офтоб нурида,  
Оро бериб бир тилла қўнғиз,  
Елим бўлиб, қаранг, берида  
Шарбат сўрар текин, тишимсиз.

Атир гулининг ранги заъфарон,  
Сўниб борар шокосасида.  
Қемиради зулукдай чунон,  
Тилла қўнғиз ётиб осула.

Ариларнинг тугади сабри,  
Текинхўрга бошланди ҳужум.

Кўпчиликнинг ёмон-да, қаҳри,  
Ёвуз ёвга ўқилди ҳукм.

Тўпдан қочиб қутулди зўрға,  
Қолдимикин ҳожат изохга?!  
Пок болари ин қўйган ерда,  
Бало борми тилла қўнғизга?

Ишва қилар кулиб гулбаҳор,  
Борлиқ айрар, ям-яшил олам.

1975

## ҚАРЗДОРСАН, ЮРАК!

Қулоққа чалинди бир меҳрибон сўз:  
«Беморга қон керак! Борми ошнаси?»...  
Шунда саф тортибди талай йигит-қиз,  
Менга очилибди юрак чашмаси.

Қўпчиб, жўшиб кетди танда томирим,  
Дўстлар қони билан очдим кўзимни.  
Юрак изга тушди, ёнди қалб кўрим,  
Ҳаяжон қоплади қайноқ кўксимни.

Эй, юрак, қулоқ сол, бер менга навбат:  
Муштдай вужудингда дўстлар қони бор —  
Сенга ўтиб қолган ҳақи, жони бор!  
Энди сен меники эмассан фақат.

Дўстлар сенга берди янги умр — жон,  
Сен ҳам яхшилик қил, қайноқ юрагим.  
Мангуга содиқ қол, бўлгин меҳрибон,  
Дўстлар умрига боқ, булоқ юрагим!

## КУЙЛАР ҚУЕШЛИ ЎЗБЕКИСТОНИМ

Уфқдан қуёш кўтарганда бош,  
Нур оғушига бурканар ўлкам.  
Мўйсафид тоғлар осмонга туташ,  
Она юрт тонги биз билан кўркам!

Текис, равон йўл — гўё Сомон йўл,  
Байроқ ушлашиб, карвонлар елар.  
Ҳу, машиналар олтин тоғини  
Ботир елкага қўндириб келар!

Олтин карвонлар тасма йўлларда,  
Ойдни йўлларки, зарра губор йўқ!  
Поёндози бор кузги гулларда,  
Еллар ўйнашар қувиб эркин, шўх.

Ета олмадим ҳеч саноғига,  
Тутқич бермади, толди кўзларим.  
Олди ҳаяжон ўз қучоғига,  
Қалбга сизмади қайноқ ҳисларим.

Бу йўлдан юрган — бахтини топар,  
Меҳнат йўли бу — бахт-иқбол йўли!  
Шухрат йўли бу — манзилга элтар,  
Нурафшон йўл бу — истиқбол йўли!

Дарёдай оқар пахта карвоним,  
Куз қўшиғи бу — тўлқинли наво!

Қуйлар қуёшли Ўзбекистоним,  
Пақаротига жўровоз дунё!

Уфқдан қуёш кўтарганда бош,  
Нур оғушига бурканар ўлкам.  
Мўйсафид тоғлар осмонга туташ,  
Она юрт тонги биз билан кўркам!



## МОВИЙ ҚЎЗЛАР

Орзу қанотида хаёлга ботиб,  
Феруза осмонга солганман разм.  
Кўрпача устида чалқанча ётиб,  
Юлдуз чаманидан олганман расм.

Мовий денгизларда сузганман кўп бор,  
Бебош тўлқишларнинг ёлидан ушлаб.  
Кўм-кўк кўл сийнаси этади хумор,  
Сайри, томошаси кўнглимни хушлар.

Ям-яшил далалар — олтин камалак,  
Дехқон мафтун боқар зиғир гулига.  
Қизларга толлопук сочда жамалак,  
Чучмўма теради кимдир ўғлига!

Барига бор ўзим — ҳаммаси суюк,  
Табиат, мен сенга тан бераман, тан.  
Бунча қудратлисан, мўътабар, буюк,  
Бовар қилмас ақлим, не сир дафъатан!

Мени ром айламыш бошқа бир малак,  
Кечир, бир бор ошиқ ўғлинг айбини!  
Йўқ, уни бермади гойибдан фалак,—  
Сен яхши биласан, танийсан уни!

Санъаткор қўлингдан топмиш парварниш,  
Утли меҳринг ёнар ёноқларида.

Чехрасидан баҳор гул — лола термиш,  
Гилос рангин бермиш дудоқларига,

Кўзига боқдимۇ лол қолдим бутун,  
Кўрмагандим бундоқ феруза кўзни.  
Мовий кўз қалбимни айлади мафтун,  
Асирга тушибман, не қилай ўзни!

Кўк, мовий денгизу ложувард осмон  
Қизнинг кўзларида равшан акс этар.  
Зарра қорачиқда — каттакон жаҳон,  
Қуёшли бу олам майин рақс этар!

Оламини сиздирган, о, мовий кўзлар,  
Бағрингизда мен ҳам қоламанму?  
Сизнинг кўзингизда, нотаниш дўстлар,  
Мен ҳам чироқ бўлиб ёноламанму?

\* \* \*

Сукунат — кўнглимнинг  
Эрка хоҳиши,  
Илҳом парисидир —  
Содиқ ҳамроҳим,  
Ўзимга аёндир  
Қалбим хониши,  
Ҳаётдан шеър излар  
Олов нигоҳим!

Сукунат қўйнидан  
Ахтариб қўшиқ,  
Қалбим билан тонгни  
Кутама бодор.  
Ҳазалхон кўнгил бу —  
Бахтиёр ошиқ,  
Қуйчининг ғазали —  
Оқшомдан ёдгор!

Дунё кириб олмиш  
Қорачиғимга,  
Кўзимга посбондир  
Уйғоқ киприклар.  
Гулдаста ясайман  
Кўнгил боғимда,  
Бош эгиб атиргул  
Ёниб табриклар!

1970

## ДУНЁЛАР ДУНЁСИ

Дунёлар давлати хазиналарми,  
Уранми, олтинми ва ёки атом,  
Шуларни мулкнинг деб биров айтарми,  
Ўўқ эса, бойлигинг не эрур, олам!

Бисотинг булармас,  
Мулк эмас булар,  
Бойлигинг бойлиги — одамлар.  
Одамлар бор экан, тонглар ҳам кулар,  
Замона ҳаминша олға қадамлар.

Одамларнинг ўзи соҳибни жаҳон,  
Эй олам, сен унга содиқ хизматкор.  
Дунёлар дунёси олтинмас зинҳор,  
Инсондир,

инсондир,  
инсондир,  
инсон!..

## КЕЛАЖАККА ТАЛПИНИБ

Хизмат учун мен ҳам, Партиям,  
Туғилганман эмиб меҳрингдан,  
Баҳрамандман сенинг зеҳнингдан,  
Бахтим,

Шоним,

Меҳрибон онам.

Кулиб келди ёрқин келажак,  
Ҳар хонада ёнар жамоли,  
Кўзни олар кўркам камоли,  
Пешвоз чиқар олқишлаб юрак!..

Бирор сўзим, бирорта сатрим,  
Юракларга солса аланга,  
Яраб қолса, халққа, Ватанга,  
Мен ўзимни бахтли санардим!

Буюр, Ватан,  
Мен йўл олурман,  
Қалбим ҳукми қатъий мустаҳкам.  
Коммунизм гулбоғида ҳам  
Бир қўшиқчинг бўлиб қолурман.

## ЕР ОНАСИ

Она шамдай сўниб, кўзини юмди,  
Бироқ умидини узмасдан кетди.  
Кеча бор эди-ю, бугун йўқ энди,  
Юракни титратиб, оламдан ўтди,  
Бутун қишлоқ турди оёққа қалқиб,  
Қишлоқ онасига тутдилар мотам.  
Булуллар ортидан чиқмади балқиб  
Маънос тортди кўкда ҳатто қуёш ҳам.

Она!

Бу сўзга бош элмаган ким, ким?  
Дунё уни кўрган ёруғ юз билан.  
У ўзидай улуғ, инсондай қадим,  
Ўзгартириб бўлмас бошқа сўз билан.  
Унинг ўзи жаҳон — катта бир олам,  
Меҳри қуёш оташидан устунроқ.  
Она қалби билан яралар одам,  
Олам ҳам у билан тўла — бутунроқ!  
Ҳаётни севишни ўргатар она,  
Она — шу ҳаётнинг муаллимаси,  
Гул ҳаёт ишқида у ёна-ёна  
Кўз юмар йўқотиб алланимасин..  
Оналар қадрини она билармиш,  
Ўзларидан сўраб кўринг яхшироқ.  
Она она экан!  
Бағрига олмиш  
Кеча Ер онасин бу она тупроқ!..

..Кўклам келди.  
Барқ урди олам.  
Она қабри узра ёнди қизғалдоқ.  
Дунё ташвишида гўё Ерда ҳам  
Она ўз қабрида бедор ва уйғоқ!

## ҲАЁТ УЧҚУНИ

Субҳидамда шабнам кулди қалбида,  
Табиат йўллади уни камолга.  
Қуёш ёғду бўлиб ёнди лабида,  
Тонгда бўса берди шодмон шамолга.

Чўққининг чойшаби — қор ҳам ҳавасда  
Утли юрагининг тишиқлигига.  
Яшил гилам ёймиш дарада — пастда  
Гулгул чеҳрасининг ёниқлигига.

Чўққига текканди олам қадами,  
Оловли ирода забт этди уни.  
Чой ичганди ҳатто булутни ҳайдаб,  
Шундан бунда қолди ҳаёт учқуни.

Мана, бугун ўша инсон изидан  
Чўққида унибди лола, қизғалдоқ.  
Инсонни олқишлаб она табиат —  
Бошига қадабди лоладан байроқ!



## ТУРНАЛАР

Намозшомда кўкка қадалди кўзим,  
Нигоҳимни тортган юлдузлар эмас.  
Ўзим билан бирга бахтим, юлдузим,  
Эрка тилакларга умрим ҳамнафас.

Осмонда арғимчоқ солган турналар  
Қатимга тизилган маржон эмасми?  
Хомуш ва бемаврид қайга йўл олар,  
Ким раво кўрибди бундоқ ҳавасни?

О, бебош турналар, юртингиз ташлаб,  
Қайларга учяпсиз, менга айтингиз?  
О, тагин юрмангиз кўзингиз ёшлаб,  
Яхшиси, яхшиси, ортга қайтингиз!

Турналар, турналар, содда турналар,  
Дилгинамни мана нелар тирмалар:  
Ҳа, дайди, санқиган турналар озмас!  
Яхшиям, бу одат инсонга хосмас!

## МАНСАБ

Иноқ эдик ёшлигимизда,  
Бир майизни кўрардик баҳам.  
«Сен — меники» йўқ эди бизда,  
Ҳа, дўст эдик шундай, чинакам,  
Йиллар ўтди бир-бирин қувиб,  
Овозимиз бўлди дўрилдоқ.  
Олий мактаб...  
Қасбимиз севиб  
Ҳар биримиз тарқалдик ҳар ёқ...  
Дўстим бўлди мансабдор киши,  
Шиширибди мансаб курсиси.  
Унга тушса бировнинг иши  
Қатнайвериб оғаркан эси.  
Ишонмовдим олдин бу гапга,  
Эшитганда дўстим таърифим.  
Танимади, учрашган топда,  
Сўраб қолди исми-шарифим...  
Мансаб, кибр, кеккайиш ва кин  
Кўтарибди дўстим бурнини.  
Ажаб, булар белгилармикин —  
Ҳаётдаги одам ўрнини?!

## ҚОРА МУШУҚЛАР

Қора мушук кесиб ұтса йўлингни,  
Келмас эмиш ишларинг ҳам ўнгидан.  
Бир сиёҳлик қоплаб тиниқ кўнглингни,  
Ташвишларинг ортар эмиш сўнггида...  
Кесди йўлим куни кеча қора Мош,  
Кўзи ёниб қараб турди лоқайд, жим,  
Бошқалардай отмадим ҳам кесак, тош,  
Уни кўриб қилт этмади юрагим.  
Жуда кўп бор такрорланди бу ҳолат.  
Чўчимадим асло қора мушукдан...  
Йўлдошимдир меҳнат, орзу ва ният,  
Насибамни, йўқ, кутмадим тешикдан.  
Тўрт оёқли мушукларда не гуноҳ,  
Бизга ўзини яқин тутар жонивор.  
Тингланг, қалбим нола қилар, чекар оҳ,  
Қулоқ беринг, бекоргамас, жони бор:  
Дили совуқ, кўнгли разил, паст назар  
Баъзи нокас кимсалар бор, бу аён:  
Шундайлардан сақлан дўстим, ал ҳазар.  
Шулар йўлинг кесмасинлар ҳеч қачон.

## ДУТОР

Сайрар дотор,  
Тўлқинли наво  
Оғушига тортиб кетади.  
Не сеҳр бор, бордир не маъно,  
Ўз тилида нени битади?  
Кўнгил — ипак  
Эшилар майин,  
Ғарқ бўламан наво наҳрига.  
Эшит, эркам, сени ҳам тайин  
Чорляяпти оташ бағрига.  
Англадингми дотор қалбини?  
Ишқ — вафодан сўйлайди қўшиқ!  
Севган билар ишқнинг зарбини,  
Ором олмай — куйларми жўшиб?  
Дотор эса — икки тор демак,  
Икки дилнинг рамзи — икки тор.  
Икки дил бу — икки ёр демак.  
Иккаласи экан бахтиёр.  
Совчилари — ўртада дотор,  
Сирли сўйлар садоқатини,  
Бир-бирига ошиқу хумор,  
Уйпатади гул қанотини.  
Юрагимга наво қуйилар,  
Дотор менга шундай туйилар:  
«Биздай бўлинг тотув ва иноқ,  
Муҳаббатда мангу дўст — ўртоқ!»  
Кўшиқ бўлар шунда умрингиз,  
Куйга тўлар шунда ҳамма ёқ.

## БАҲОРДА ҚИШ

Майса — кўкатларнинг лабида қиров,  
Боғгули кўзида ёши ялтирар.  
Ҳу, бута остида қувгандай биров,  
Чумчуқча чириллаб ёлғиз қалтирар.  
Тарновларда эса новвот сумалак,  
Чумолилар кириб кетган инига.  
Қуёш — оқ пўстинга ўранган малак,  
Қуёш яширинган булут қўйнига.  
Шамол тентирайди, изғирин увлар,  
Қаҳратон қишни у соғиниб йўқлар.  
«Ҳали қиш бор» дея баҳорни қувлар,  
Билмайдик, баҳор бағрида ухлар!

## МАЖНУНТОЛ

Нозиккина бир ниҳол эди,  
Ўтқизганда она тупроққа.  
Чўл ҳуснига гўё хол энди,  
Қучоқласам, сиғмас қучоққа.  
Ердан олди мадад, куч, дармон,  
Олисларга кетди илдизи.  
Талпинди у осмонга ҳар он,  
Етаман деб қуёшда кўзи.  
Тўғрилади қаддини тикка,  
Фикри-ўйи бўйида бўлди.  
Интилди у ложувард кўкка,  
Фақат қуёш ўйида бўлди.  
Бўлса ҳамки офтобга ошиқ,  
Висолига ета олмасди.  
Унутганди онани аниқ —  
Ердан узоқ кета олмасди...  
Бугун эса сершоҳ бошини  
Ерга эгиб турибди хомуш.  
Балки тўккан кўздан ёшини,  
Дейдиларки, қилмиш-қидирмиш!  
Кўнгил қўйиб дилбар бўйига  
Не савдони бошдан кечириб,  
Ўз айбини олиб бўйнига,  
Она ердан сўрар кечирим!

## МУШАК

Нақадар серфайэдир байрам оқшоми,  
Шодликдан ёнади қувноқ чеҳралар.  
Кўпчиб, қалқиб чиқар шоир илҳоми,  
Кўнгиллар кўнгилдан лаззат, баҳр олар,  
Бирдан кўкка ердан мушак отилар,  
Қайноқ қалбдан қўшиқ портлагансимон.  
Нигоҳлар ўша зум кўкка қадалар,  
Ёғдудан ёришар зим-зиё осмон.  
Осмонда йўл ясаб ва қолдириб из,  
Қора тун бағрига сингиб кетди у.  
Умри қисқа экан мушакнинг, эсиз,  
Лекин дилга кўчди ўша нур, ёғду!

## ЖУРАЛАРГА ЖАВОБИМ

Гоҳо сўрар мендан жўралар:  
— Шоирмисан, журналистмисан?  
«Шоир» десам, тилим буралар,  
Дил норози «журналист» десам!  
Ҳали ёшман, қаламни чархлаб,  
Дуруст нарса битолганим йўқ.  
Эл оқ сути — ишончин оқлаб,  
Лойиқ тухфа этолганим йўқ.  
Умрим ширин, ниятларим кўп,  
Уқилмаган китоб сингари,  
Бариси соз, бариси маҳбуб,  
Минг бир нозли моҳтоб сингари.  
Орзуларим сафарда йўлдош,  
Йўлим қанча йироқ бўлса ҳам.  
Жавоб топгум, мақсадим — қуёш,  
Санаб бўлмас сўроқ бўлса ҳам,  
Икки «ёр»ни суйиб қолганман,  
Икковига тушибди ишқим.  
Меҳрин қалбга жойлаб олганман,  
Билиб сўйланг, келади рашким;  
Иккиси ҳам жон каби азиз,  
Дўст-қадрдон икки кўз каби.  
Яшармикни беқалам, бесўз  
Шоир қалби, журналист қалби.  
Шу қаламу шу сўзлар гувоҳ,  
Хизмат этсам — тилагим битта.  
Бўлса ҳамки касбим бесаноқ,  
Барчасига юрагим битта!



## КАЛЕНДАРНИНГ СЎНГГИ ВАРАҒИ

Боқдим календарга,  
Охирги варақ,  
Демак, йилимизнинг энг сўнгги куни;  
Секин узарканман варақни  
Шу чоқ  
Олди қанотига хаёл қуюни:  
Эски йил тугади.  
Қайтмас изига.  
Бир умр биз билан хайрлашди у.  
Наққошдек зеб бериб ҳаётимизга,  
Қолдирди меҳнатнинг қувончини мангу!  
Йил-ку охирлабди:  
Умр-чи, умр?  
Иўқ!  
Ҳаёт қуёши ёнади порлоқ.  
Тонгни кутяпман.  
Яна очгумдир  
Умрим китобидан янги зарварақ.

## ТАШНАЛИК

Меҳнат устоз бўлди, меҳнат — муаллим,  
Шу меҳнат қўйнида туғилди одам.  
Турмуш мактабидан у олди таълим,  
Ҳаёт сулувлашди, ўзгарди олам.

Ҳаёт сулувлашди, ўзгарди олам,  
Меҳнат-ла ошналик шундай бошланди.  
Меҳнат шарофати — умр ҳам хуррам,  
Ҳаётга ташналик шундан бошланди,

Ҳаётга ташналик шундан бошланди,  
Қурди инсон қўли, кўпайди излар,  
Ҳаёт чироқлари дилларда ёнди,  
Ҳаётга боқади тўймасдан кўзлар.

Ҳаётга боқади тўймасдан кўзлар,  
Инсон меҳнатидан яшарар дунё.  
Кўкдан жилва қилар ою юлдузлар,  
Пешанасин Қуёш ўпади гўё.

Пешанасин Қуёш ўпади гўё,  
Ҳа, умри борича ишлади ҳалол

Инсонга азиздир — муқаддас дунё,  
«Хайр» дейиш унга келади малол.

«Хайр» дейиш унга келади малол.  
Кўзи очиқ қолур ўлганида ҳам.  
Қалби чанқоқ эди — шундан, эҳтимол,  
Мангу кўрай дейди ҳаётни одам!

## **И У Л Л А Р**

Ястаниб ётибди пўлат рельслар,  
Уфқ этагидан тутгандай гўё.  
Қайларга элтаркан бу равон излар,  
Йўлларга маҳлиё бир умр дунё!

Йўллар — бу жаҳоннинг қаноти демак,  
Йўллар — бу дилларнинг қайноқ ҳислари...  
Йўллар — бу инсоннинг ҳаёти демак,  
Йўллар — бу йилларнинг ўчмас излари.

\* \* \*

Сукунатга соламан қулоқ,  
Бутун борлиқ олмоқда ором.  
Қиприк қоққим келмайди, бироқ,  
Шу сукунат қалбим этмиш ром.

Менга гўё шивирлар секин:  
«Йўлингда бор не-пе тўсиқлар.  
Юракли бўл, чўчима лекин,  
Очилади сенга уфқлар,  
Ҳаётингда йўлдош қўшиқлар!»

## УҒЛИМГА

Ватан бұлди сенга беланчак  
Манглайингда порлар келажак.  
Бугун илк бор ташладинг қадам,  
Қоқилмадинг, гулғунчам, эркам.

«Ҳаётим» деб, сенга гул, ҳаёт,  
Исм берди, менга-чи ғурур.  
Она юртинг ҳақи-чун, ўғлим,  
Ҳаётда ҳам қоқилмасдан юр!

1956

## ҚУЁШ ҚУЛАР, ЭРИР ҚОРЛАР ҲАМ

Совуқ тушди,  
Этлар уюшди.  
Изғириннинг аччиқ заҳридан,  
Аллақайга қушлар ҳам учди.  
Қўрқиб қишнинг аччиқ қаҳридан.  
Ҳавонинг ҳам авзойи чатоқ,  
Қовоғидан қор ёғар, лекин,  
Бирдан кўкда чақнади чақмоқ,  
Йиртиб кетди булут этагин.  
Қиш қаҳридан қўрқмайман асло,  
Қуёш кулар, эрир қорлар ҳам,  
Гул ҳаётга азалий шайдо —  
Қалбга меҳмон бўлгуси кўклам.  
Аммо, дўстлар, гар орамизга  
Тушса борми зарра совуқлик,  
Шунда қалблар айланар музга,  
Қандай ўтар у дам тириклик?!

\* \* \*

Асфальт йўлда ётар  
Бир дона лола,  
Сўлғин, моматалоқ қирмиз юзлари,  
Уни янчиб ўтди йўлчи излари,  
Қўлга оларканман,  
Қилди у нола:

«Оҳ, кулиб турардим қоя кафтида,  
Нур эмиб қуёшдан, эрка ноз ичра.  
Қўз ёш нималигин билмасдим сира,  
Мени айирдилар содиқ жуфтимдан,

Севги,  
Вафо дея ёнган бир «ошиқ»,  
Менга беҳис, қўпол қўлини урди,  
Бир ҳидлаб ташлади,  
Юзини бурди,  
О, йўлда ётибман газабим ошиб!...»

Асфальт йўлда ётмиш  
Бир дона лола...



\* \* \*

Қалам олдим кўлимга оқшом,  
Сиеҳдоним эди — қора тун.  
Ўз ҳолимга қўймади илҳом,  
Хаёл қуршаб олди бус-бутун.

Тун ҳақида битиб мисралар,  
Оқ қоғозни қора қилибман.  
Ўбдон ўйлаб кўрсам мен агар,  
Тоза қалбни яра қилибман.

Оппоқ қоғоз — покдон қалблар-ку,  
Тиниқлиги — равшан йўлларим.  
Чапландими эзгулик орзу,  
Нега қалам сурди қўлларим?!

Йўқ, бу эмас юрагим майли,  
Туини кўзлаб янграмас наво!  
Рози эдим бир мисрам,  
Майли,  
Бўлса ўша юракка даво!

1970

\* \* \*

Ҳовлим ўртасидан  
Анҳор оқади,  
Анҳор ашуласи  
Жонга ёқади:  
Сувнинг оқимиға  
Ташласам нигоҳ,  
Хаёллар қўйнида  
Қалбим қалқади:  
«Анҳорга ўхшайди  
Менинг ҳам умрим!  
Шеър бўлиб оқади  
Юрагим, меҳрим!»

1970

## Е Р К У З И

Қорабайир<sup>1</sup> қучоғи  
Бунча дилкаш бўлмаса!..  
Жазирама ёз чоғи  
Қалбга оташ солмаса.  
Ҳувиллаган чўл, саҳро,  
Қақраб қолар томоқлар,  
Уфқ бермайди тутқич  
Чўлни айланган чоғлар.  
Бунчалар кенг, бепоён  
Қорабайир сийнаси.  
Асрлар оша бунда  
Ётмиш юрт хазинаси...  
Бўм-бўш саҳро бағрида  
Қўзини очмиш бир булоқ.  
Ернинг фонтани гўё,  
Суви жонбахш ва қайноқ.  
Булоқда-чи мужассам  
Она ер ҳарорати.  
Қўл урдингми қалбингга  
Инади меҳр ўти!  
Қўрганим булоқ эмас,  
Нурли, шифоли бир сув.  
Чўл қўйнида порлаган  
Она тупроқ қўзи у!

---

<sup>1</sup> Қ о р а б а й и р — Қарши чўлида бир қишлоқ.

## СОАТ

Ўзи кичик бир нарса, катта буюммас,  
Хизмати бор, о, ўзига яраша.  
Соатсиз юришни ҳеч ким эп кўрмас,  
Дўстларим қўлига соат ярашар.

Улар соат билан меҳнат қилишар,  
Соат-ла топишган бахт — иқболини.  
Соатлар қадрини яхши билишар,  
Унда аён кўрар истиқболини.

Шунчалар буюкмиз!  
Энди соатлар  
Бизнинг фармонимиз билан юради.  
Вақту замонлар ҳам хизматда бўлар,  
Тун-кун уриб турса инсон юраги!

## ҲАЁТ ИМТИҲОНИ

— Синов ҳам тугади, энди бемалол  
Ҳаёт лаззатини сургум беармон.  
— Бу ҳали ҳаётмас, йўқ, йўқ, хомхаёл,  
Сенга эътироз бор, тингла, шер ўғлон:  
Тугарми сира ҳам овчилар ови,  
Билки, адо бўлмас ҳаёт синови!  
Ушбу имтиҳондан олсанг беш баҳо,  
Сен бахтли инсонсан,  
Умринг ҳам баҳо!

## ОДАМ ВА АТОМ

Мўъжиза деб атомни одам,  
Яратганди ихтиросини.  
Таъзим қилди ўшанда олам,  
Яширолмай эҳтиросини.

Пайдо бўлди бомбали замон,  
Ташвиш тортар бугун коинот!  
Чорасини излайди инсон,  
Офат бўлди ўша кашфиёт.

Кашфиёти, орзу, қараши —  
Бўлариши одамга қарши,  
Келтиришин уруш ва ўлим —  
Билганида донишманд олим,

Кўмса ҳамки олтину зарга,  
Келар эди қатъий қарорга —  
Воз кечарди ихтиросидан,  
Воз кечарди эҳтиросидан!

Дўстлар, олманг хавотир, йўқ, йўқ,  
Юрак бутун, кўнгил бўлсин тўқ;  
Бир нимани кашф этган одам,  
Билар уни даф этишни ҳам.

\* \* \*

Қуёш ботди,  
Уфқ этаги  
Лола янглир чўғланиб кетди.

Кун — календарь,  
Битта варағи  
Йиртилганин бизга эслатди.

Қуёш — рассом...  
Кўнгилда бир ҳис:  
Қани, шоир, сен қолдирган из?!

## ЮРАҚ ВА ЯПРОҚ

Шамол эсар,  
Силкинар шохлар,  
Тебранади адл чинор ҳам.  
Борлиқ кузни соғиниб йўқлар,  
Хайрлашар ҳукмрон кўклам,

Сариқ япроқ баланд чинордан  
Чирт узилиб тушди йўлакка.  
Қўлга олиб, тикилдим бирдан,  
Жуда ўхшаб кетди юракка.

Юраксимон олтин япроқлар  
Бўлолгуси гўё поёндоз.  
Елда учиб, ерни қучоқлар,  
Бизга интиқ, кутмоқда эъзоз.

Қалбим нидо айлар шу дамлар,  
Билиб танланг ҳатто йўлакни.  
Утинаман, ботир қадамлар  
Япроқ қилиб янчманг юракни.

1974



## БИР ҚУЧОҚ БУЛУТ

Уйдан чиқдим шодон, тип-тиниқ осмон,  
Ҳавода салгина салқин турибди.  
Қўкка разм солсам, қарангки шу он,  
Бир қучоқ булут ҳам қалқиб турибди.

Қандай қолди экан ўз тўдасидан,  
Бебошлик қилдими йўлда адашиб.  
Еинки, кечдими сўз — ваъдасидан,  
Эмасмикин ёмғир — булут кўз ёши?!

Осмондаги ўша бир қучоқ булут  
Пахта хирмонимни эслатди дарҳол.  
Қизиқ, ҳатто осмон бўлсин деб шаффоф,  
Учириб кетдими, пахтамни шамол?!

· 1975

## Е Д Г О Р

Ҳа, милтиқ оснғлик  
Уйим тўрида,  
Сен бундан чўчима,  
Кўзлари хумор,  
Мен уни сақларман  
Кўзим нуридай,  
Бир содиқ дўстимдан  
Хотира — ёдгор.

Оловли йилларда...  
Сену мени деб,  
Ватан учун жангга  
Қирганди ошнам.  
Уруш қуриб кетсин!  
Урушда ўқ еб...  
Афсус, торлик қилди  
Дўстга кенг олам.

У уйга қайтмади.  
Кўшим милтиғин  
Менга бир умрга  
Қолдириб кетди.  
Уста мерган эди —  
Кўнгил чироғин  
Хонадонимда у  
Ёндириб кетди.

Дўст меҳри дилларда,  
Милтиқ уйимда,  
Бахт излаб чиққанман  
Сафарга — йўлга.  
Бир эзгу муддао  
Яшар ўйимда:  
(Керак бўлса қурол  
Олилар қўлга!)

Юрт обод, эл омон,  
Осмон мусаффо,  
Юксакларга кетди  
Инсон парвози.  
Сукунат қўйнида  
Истиқбол, аммо,  
Эл тинчин бузмасин  
Уқлар овози!

1973—1975

## А Р А Ф А

Ҳар нарсанинг бордир  
Ҳисоб-китоби,  
Тошу тарозида  
Улчанар дунё.  
Неки иш қилибмиз —  
Бор сарҳисоби,  
О, дўстлар, бўлмайлик  
Бунча бепарво!

Не-не юмушнинг ҳам  
Ниҳояси бор,  
Қанча ташвиш бўлса —  
Чора топилар!  
Йилу ўн икки ой —  
Бўларми баҳор,  
Остона ҳатласак,  
Эшик ёпилар!

Қўнгилни ўртайди  
Бир сўз ҳар дафъа,  
Хаёлда айланар:  
Арафа, арафа!  
Шу экан ҳаётнинг  
Ўз фалсафаси:  
«Бордир ҳар нарсанинг  
Ўз арафаси!»

Висол дамларини  
Кутамиз муштоқ,  
Эрта тўй деганда,  
Қоқмаймиз киприк.  
Арафада постда  
Ҳушёрмиз — уйғоқ,  
Ердан фазога ҳам  
Соламиз кўприк!

«Бордир ҳар нарсанинг  
Ўз арафаси!»—  
Шундоқ экан ҳаётнинг  
Ўз фалсафаси.

Майли, ҳар нарсанинг  
Бўлсин адоғи,  
Улим арафасин  
Олмайлик тилга!  
Умр боқий экан,  
Йўқолар йиғи,  
Ҳеч ким жўнамасин  
Энг сўнгги йўлга!

\* \* \*

Куз.

Қимга у олтину

Қимга сарғайган япроқ...

Қимга — шодлик ва кулгу,

Қимга алам ва фироқ...

Куз.

Менга у умр фасли,

Уталмаган бурч, қарзим.

У — мангу дийдор, ёр васли,

У — оташ,

У — нур,

У — умр,

У — эзгу орзум!

**1973**

## ҲАЁТ ИШҚИ

Ям-яшил боғ, сўлим чаманзор,  
Фавворада қуёш камалак.  
Зарралардан яйрайди гулзор —  
Хуш бўйдан сармаст ҳар юрак.

Шўх шамолда ўйнар шамшодлар,  
Бошларида нуқрадан гултож.  
Инсон изин табиат қутлар,  
Ин излайди бир жуфт қалдирғоч.

Ҳайдар боғбон гулқайчисидан  
Гулзорларга кўчади пардоз.  
Боғ унади инсон изидан,  
Яхшиликка ҳайкал ва эъзоз!

Қаштан меҳмон ўзбек ерида,  
Украина элин элчиси.  
Қўним топди дўстлар меҳридан,  
Дилдан оқар ҳаёт томчиси.

Қирқ оғайни бир бора гуллар,  
Алвон чодир кийибди бошга.  
Оқ қайинга чирмашиб ўрлар, —  
Интилади кўкка, қуёшга.

Усар эди бепоён боғда,  
Яшил кўйлак кийиб ҳар баҳор,

Бир жуфт дарахт қолдирди доғда —  
Гулламади, боғбон ҳайрон — лол.

Кексайдим, касалландим,  
Сафдан кетди наҳот бир умр?  
Тириклик ёт, хизмат битдим.  
Татирмикан энди ҳаво, нур?

Нима қилсин боғбон ҳам ахир,  
Арра тушди илдизга, ҳайҳот.  
Очиқ кўз-ла кузатиш оғир,  
Хайрлашар эди гулҳаёт.

Йўқ, кетмади сафдан бекорга.  
Бўлакланиб бўлди тараша.  
Ҳар нарса ҳам ўрнига эга,  
Ўтиб кетди томдан том оша.

Ўтин бўлди, биламан, аниқ,  
Учирмади уни, йўқ, тўзон.  
Тутун чиқди, тарқалди тиниб,  
Қайнаб тошди қайси бир қозон.

Илдизи-ла ерни қучоқлаб,  
Бир жуфт тўнгак турар ёнма-ён.  
Ер илдизни ётар ардоқлаб,  
Яшаш ишқи сўнмаган ҳамон!

Ям-яшил боғ, сўлим чаманзор,  
Фавворада қуёш камалак...

1975



## ЁМҒИР ҚУШИҒИ

Гоҳ майин, гоҳ шаррос қуяди ёмғир,  
Йиртилгандай гўё осмон этаги.  
Чопқир булутларни қувади, қургур —  
Етолмай шамол ҳам ўйнаб юраги!

Баҳор эркалиги — тонгги жаласи,  
Қулги, қаҳқаҳаси — момақалди роқ.  
Қўкламга эгизак — ҳаёт нафаси,  
Ҳаётки, ҳамиша меҳнат-ла қувноқ.

Қўклам ҳавосидан яшнаб кетди дил,  
Қалбга меҳмон бўлди қуёш ва илҳом.  
Ёмғир навосига жўр бўлди кўнгил,  
Меҳр чашмасидан менга тутди жом.

Ёмғирнинг ҳам бордир қўшиғи ҳатто,  
Ҳа, уни ўргатган она табиат!  
Куйлайди мангуга бардам, бехато,  
Ҳавасда ҳамиша инсон, коинот.

Ёмғир қўшиғида барака, қут бор,  
Ёмғир қанотида — тўкин дастурхон.  
Шодлик бор,  
                                    ҳаёт бор,  
  иқбол — барқарор,  
У билан пайваста кулажак армон!

Емгир кўшигини тинглайди жаҳон,  
Само тинглар уни интизор, чанқоқ.  
Сой тинглайди, сокин эшитар ўрмон,  
Ҳаммадан ҳам ташна —  
Тинглайди тупроқ!

## КУЗ ИЛҲОМИ

Куз илҳоми.  
Тишиқ булоқлар,  
Тонгги шабнам сержило, серлур,  
Она — ерни ўпар, қучоқлар —  
Саррин еллар шашқалоқ, чопқур.

Куз қўлида олтин бўёқлар,  
Тилла рангга бўяр борлиқни.  
Зиё ташиб қуёш чарақлар,  
Нурдан битиб олтин ёрлиқни.

Пайкалларда момиқ чаноқлар, —  
Ўзбекистон олтин хирмони.  
Доғда бугун рақам — саноқлар,  
Оқар йўлда олтин карвони.

Чарақлайди тунда чироқлар,  
Кўк беғубор — сокин, осуда.  
Пок юраклар — ёниқ ёноқлар  
Табнатга ўқир қасида.

Баҳор нақши — яшил япроқлар  
Зар тўн кийиб, тўкилар ерга.  
Қалбдан кўчган алам, фироқлар  
Япроқлар-ла тўкилар бирга.

Ҳансирайди ҳосилдор боғлар,  
Олтин водий — тўкин дастурхон.  
Баҳра топар дўстлар, ўртоқлар,  
Суқли боқар ошиқ бу жаҳон.

Кафтим узра яқин-йироқлар,  
Камалакдай товланар ранглар.  
Суқунатда жумбоқ сўроқлар,  
Сирли бир из, сирли оҳанглар.

Куз илҳоми.  
Тиниқ булоқлар.  
Тоғги шабнам сержило, сернур...

1974

## САРҲИСОБ

*(Янги йил шеъри)*

Тонг отмоқда,  
Янги йил тонги,  
Салом йўллаб сўнмас қуёшга.  
Жаранглайди гул ҳаёт бонги,  
Улғайдик биз яна бир ёшга.

Ҳар Янги йил — ҳаётга яқин,  
Масофалар — саҳифалари.  
Ҳаёт — китоб, варақланг секин,  
Бордир соҳиб — соҳибалари.

Йилларнинг бор ўз сарҳисоби,  
Тарозисиз ўлчар дунёни.  
Юрак масъул, виждон жавоби,  
Қучди инсон кўкни, фазони.

Ҳа, ҳаётнинг бордир ўз тарзи,  
Инсон умри — йўлларга қиёс.  
Юракнинг бор ҳаётдан қарзи,  
Бир ҳаётки асрларга хос.

Қирқ ёшимда Уртоқ Комсомол  
Босди қалбга ёшлик муҳрини.

Бир умрга тилаб нурли йўл,  
Бериб қўйди қуёш меҳрини.

Қорачиқда айланар олам,  
Кўргим уни қалб кўзгусида.  
Айланади шодлик ва алам,  
Баъзан тезкор, баъзан осуда.

Қалб безовта, ёнади лов-лов  
Кенг жаҳоннинг қай бир нуқтаси.  
Асаб таранг, юрак бермас дов,  
Эшитилар дайди ўқ саси.

Юракларда ширин туйғулар,—  
Орзуларга туташ мангуга.  
Орзулардан толе туғилар,  
Иисоқ тирик — бахтига эга!

Иил бурканди шарафга-шонга,  
Қийди ўлкам нурдан зар либос.  
Олтин тоғлар етди осмонга,  
Юксакларга этолдик парвоз.

Қофияга сизмай рақамлар,  
Бузди ҳатто шеърнинг вазнини,  
Шундоқ ладил бўлди қадамлар,  
Она тупроқ билар вазнини!

Меҳнат билан қўйилди ҳайкал  
Пахтакорнинг жасоратига.

Ҳашарлашди қуёш ҳам ҳар гал,  
Таъзим қилиб маҳоратига.

Ярашади қўш-қўш нишонлар,  
Олтин тўйлар, эл иродаси.  
Элим меҳнат тўйини нишонлар,  
Жасоратнинг чўнг ифодаси!

Қалбда ёнар меҳр учқуни,  
Доим голиб меҳнаткаш инсон!  
Энди чоғлар юксақ чўққини  
Ва чиқажак довои-ма-довон!

Чарақлайди юлдузли осмон,  
Бонг уради Тошкент куранти.  
Ҳавас билан боқмоқда жаҳон,  
Тошкентим ҳур Ватан фарзанди.

Курант бонги ҳаётга чорлар,  
Қалблар йўлдош, мангу жўровоз.  
Қуёш бўлиб бахтимиз порлар,  
Йўлимизда гуллар поёндоз.

Бир онанинг кўз қароғимиз,  
Юракларда дўстлик қўшиғи.  
Учмас меҳр, қалб чироғимиз,  
Биз ўзимиз — ҳаёт ошиғи!

Янги йил бу янги тилаклар,  
Яхши ният, ботир қадамлар.

Бир-бирига ошна юраклар,  
Истиқболни кўзлар одамлар!

Ана, уфқ, ёнмоқда шафақ,  
Йўқ, у эмас, алдоқчи сароб.  
Қўлда ёқут пиёлада бахт,  
Бизга тутмиш, Янги йил, шароб!

31 декабрь, 1974 йил  
Тошкент



## ЭҲТИРОС

\* \* \*

Ахтарганим, излаганим — дўстларим.  
Қайга борсам, кўзлаганим — дўстларим,  
Ширин тил-ла сўзлаганим — дўстларим,  
Давра қуриб, юзлаганим — дўстларим.  
Давлатим ҳам, бойлигим ҳам ўшалар,  
Сизлар билан юрагим ҳам, ошналар.  
Дўстни қучиб, ўз бағрига тўш олар,  
Дўстга қалбим поёндоздай тўшалар!

## О, ОДАМЛАР, АЗИЗ ОДАМЛАР...

О, одамлар, азиз одамлар,  
Ҳам яқину олис одамлар.  
Қулоқ беринг, айтар гапим бор,  
Ниятлари холис одамлар.  
Табиатнинг эҳсони қизиқ,  
Баъзиларнинг кўзлари қисик,  
Кимдир қўй кўз,  
Кимдир шаҳло кўз,  
Кимдир кўк кўз,  
Кимдир қора кўз...  
Неки кўз бор — қорачиғи бор,  
Гавҳари бор — ёниқ чўғи бор.  
Қорачиғда олам яширин,  
Гавҳарида одам яширин.

О, одамлар, азиз одамлар,  
Ҳам яқину олис одамлар.  
Яқин келинг, қалбимни очай,  
Ниятлари холис одамлар.  
Турли-туман тусимиз ҳатто,  
Овқатимиз, тузимиз ҳатто.  
Фарқланади ранги-рўйимиз,  
Туриш-турмуш, орзу-ўйимиз,  
Ажаб! Лойиқ кўрибди тақдир:  
Кимдир сариқ,  
Аллаким оқдир,

Ким буғдой ранг,  
Аллаким қора.  
Кимдир «хунук»,  
Аллаким «сара»!

О, одамлар, азиз одамлар,  
Ҳам яқину олис одамлар.  
Қулоқ беринг дилим дардига,  
Ниятлари холис одамлар:  
Тўғри, тилу сўзимиз бошқа,  
Тўғри, ранги — тусимиз бошқа.  
Ўзгачадир юзларимиз ҳам,  
Ўзгачадир кўзларимиз ҳам.  
Ҳар кимда ҳам юрак ягона,  
Кимдир яқин, кимдир бегона.  
Қулоқ осинг, менга бир лаҳза,  
Жуда ўхшаш бизда бир нарса.  
У ҳам бўлса, қонимиз бир хил,  
Қизил! Қизил! Қизил!

Қораларда қора қон борми?  
Сариқларда йўқ-ку сариқ қон?  
Оқ таълида оқ қон оқарми?  
Ким кўрибди? Айтинг? Бу — ёлгон!  
Сен — оқ танли.  
Мен — қора танли,  
У-чи — сариқ... баримиз одам.  
Ахир, ким ҳам севмас Ватанни,  
Бизлар билан тўлиқ-ку олам!

Инсон бўлсак олам тақдирин —  
Ташвишини ўйлайлик бирга.  
Ҳаммага ҳам бу ҳаёт ширин,  
Тўкилмасин қонимиз ерга!  
Унутмайлик — қонимиз бир хил:  
Қизил! Қизил! Қизил!

## УН ТҮРТ ЮРАК

*Тошкент темир йўл вокзали майдонида инқилоб фидойилари — довюрак 14 комиссарнинг ўлмас хотирасига ёдгорлик ўрнатилган.*

Тун ҳам хайрлашар ўз эрки билан,  
Тугаб борар аста юлдузлар базми.  
Оқариб кўрниди тонг кўрки билан,  
Опоқ тонг кўркида нафосат озми?!

Ана, мангу олов — билмайди сўниш!  
Зиёрат аримас ҳаттоки тунда.  
Юракдан эсланар,  
Ўқилар олқиш,  
Ўн тўрт ватандошнинг қалби бор бунда.

Монумент сўзлайди тарихдан,  
Ҳақ рост,  
Инқилоб китоби ўқилар секки.  
Ўн тўрт юрак —  
Ўн тўрт коммунист  
Қалби оташ бўлиб ёнмоқда ёрқин!

Арчалар баргида рақс ўйнар ёғду,  
Бош эгиб таъзимда мажнунтоллар ҳам.  
Ёшлик кулар,  
Оқар бахт билан орзу,  
Атроф-теварақ ҳам гулзордир — кўркам.

Ана, тонгдай кулиб келди ошиқлар,  
Қўлларида ёнар гулгун гулдаста.

Ҳа, ҳаёт тўйинга улар ошнқар,  
Меҳрини гул қилиб қўйишар аста...

Тун ҳам хайрлашар ўз эрки билан,  
Туғаб борар аста юлдузлар базми.  
Оқариб кўринди тонг кўрки билан,  
Оппоқ тонг кўркида нафосат озми?!

1975

## САЛОМ, БОКУ!

(«Қалбимдасан, жон Озарбайжон!»  
туркумидан)

*Шоир дўстим Жобир Наврўзга*

Меҳринг Қаспий денгизидай кенг,  
Қўнглинг менга қадим Апшерон.  
Она замин билан умринг тенг,  
Иўлинг ёрқин, ойдин, нурафшон.

Тупроғи зар, яшил бир олам,  
Жаннатмакон, гўзал диёрсан.  
Сенда меҳмон бир умр кўклам,  
Меҳнат билан иқболга ёрсан.

Эъозлайди бугун она ер,  
Сени суюб, тутар кафтида.  
Қўйганидан ҳуснингга меҳр —  
Порлар қуёш кетмай, афтидан!

Ҳазар бўйи сўлим хиёбон,  
Мажнуитоллар шамолда ўйнар.  
Кўчиб чиқар, қолмас тирик жон,  
Боку кулар, қувнайди шаҳар!

Боку ёққан ҳур чироқлардан  
Тонг кулади, тунлар шарманда.  
Неки ёрқин ёнмасин ҳар дам  
Юлдузлар ҳам ҳамон армонда!

Фарзандларинг берди боқий ном,  
Фарзандларинг келтирди шараф.

Юрагингда асрайсан мудом,  
Руҳларига тутасан шароб.

Асрлардан ҳатлаб Насимий,  
Шеъри билан ошна, замондош.  
Низомийга бобом таъзими,—  
Навонийдай суюк, юракдош.

Фузулийнинг оташ ғазалин  
Куйламаган борми хонадон?<sup>1</sup>  
Айланади қондай азалий —  
Меҳр янглиғ томирда хандон.

Юракларда берар акс садо,  
Қўшиқ айтиб исёнкор Вурғун.  
Муҳаббатга ошиқ ва шайдо,  
Пок ҳаётда уйғун ва турғун.

Сайраганда Озар Булбули<sup>1</sup>,  
Бўзтўрғайлар сукут сақлар, лол.  
Боғда ўйнар ёниб сунбули,  
Хиром айлар майин Гулжамол.

Ҳазар ўзи — олтин хазина,  
Тўлғоқ тутиб, сапчир, пишқирар.  
Мовий осмон унга бир сийна,  
Бўй чўзибди кўкка вишкалар.

Гоҳо асов, гоҳида сокин,  
Юрак каби потинч тўлқинлар.  
Иўқ, уммонга бўронмас ҳоким,  
Соҳибн наҳр — қалблар-ёлқинлар.

---

<sup>1</sup> Озарбайжон халқининг севимли ҳофиси Булбул Мамедов кўзда тутилади. (Муаллиф.)

Осмонингда оппоқ булутлар —  
Оқ кемалар, сузар, тўлғонар,  
Шон-шухратинг олқишлар, қутлар,  
Илҳом бўлиб оққан туйғулар.

Оташларда тобланди елканг,  
Инқилобчи, ишчи Бокусан!  
Бошга тилла тож кийган ўлканг,  
Сен — пойтахтсан, озор кўркисан!

Ут сийнаида мангу машъала,  
Комиссарлар юраги яшар!  
Қўзлар боқар — ишончга тўла,  
Умримизга шерик ҳамиша!

Инсон доим дўст билла тирик,  
Садоқатли дўстсан, мулкимсан.  
Истиқболга боққан магрур, тик,  
Ифтихорим, бахтли Бокумсан!

Бир-бирига шогирду устоз,  
Елкадошдир пахта илмида.  
Ўғлонлари этганда парвоз,  
Қизжонлари ҳамроҳ йўлида.

Тошкентимнинг қоқ сийнасида  
Савлат тўкар бинолар кўрки.  
Шараф топмиш силсиласида,  
Бу, гул қўлиниг, бинокор Боку!

Улчанмоқда замона вақти,  
Жаҳон бизга қилмоқда ҳавас.  
Москваниз олтин соати  
Юрагингга яқин, ҳамнафас.

Дўстлик куйи — дил нақоратинг,  
Дўстлар учун кўнглиниг дастурхон.



Дўстлар билан пўлат қанотинг,  
Қалбимдасан, жон Озарбайжон!

Кўксимизда қўллар, таъзимда,  
Чехраларда табассум, кулки,  
Эҳтиромим айлаб назмда,  
Дейман:

— Салом, сағ ол, жон Баки!

29 сентябрь, 1975 йил  
Тошкент — Боку

## ШОИРНИ СЕВГАНИМНИНГ САБАБИ

(Ҳамид Олимжон хотирасига)

Мангулик-чун тақдир шеъримни тутиб,  
Халқимга за сенга қиламан таъзим.

З у л ф и я.

Туни билан чўкдим хаёлга,  
Кўзларимга инмади уйқу.  
Ўз-ўзимни тутдим саволга,  
Ҳоким эди қалбда бир туйғу.

Чироқ ёниб ёнимда бирга,  
Меҳрим оқар нурдай қоғозга.  
Нурда, сингар ишқим ҳам шеърга,  
Қалб талпинар олис парвозга.

Шоир — элнинг асл фарзанди,  
Эрк деганининг тилагида у.  
Шеъри — мулки, шеър — жигарбанди,  
Она халқин юрагида у.

Меҳр — қалбга сут билан кирган  
Ва чиқади жон билан бирга!  
Шоир қалбга шеър билан кирган,  
Бу — мангулик умр шоирга.

Шоир билан тонггача бедор,  
Дийдорлашдик — суҳбати жонон:  
«Ҳар юракнинг бир баҳори бор,  
Ҳар бир қалбга ишқ бўлар меҳмон...»

Яккаш эмас, икков хаёлан  
Водийларни кездик ёнма-ён.

Бахшилардан тингладик ўлан,  
Нур тўшади заргар Зарафшон.

«Сўлмоқ бўлмас эл баҳорида»,  
Гуллар бўлди яшил поёндоз.  
Қўшиқ учди кўнгил торидан,  
Она-Ватан бўлди жўр овоз.

Пешонангдан ўпади хандон.  
«Бахтинг бор!» деб ғазалхон халқим.  
Толени ёр, бахтиёр инсон,  
Олам тутар сенга гул ҳаққини!

1969

## У С Т О З

(Мақсуд Шайхзода хотирасига)

Еруғ бу оламда бормикан, ахир,  
Шоир ўлиmidан ортиқроқ мотам.

Абдулла ОРИПОВ

Машъум хабар тарқалди:

«Ўлибди шоир!»

Кўнглим уйи бузилди,

Еқа бўлди чок.

О, юрагим, нола қил,

Фарёд чек, ахир,

Азиз инсон йўқ энди!

Бўлибди ҳалок!

Қалбим йиғлар ўкириб,

Кўзларимда нам.

Наҳот йўқ орамизда

Шоир отамиз?

Наҳот елкани босди

Мусибатли ғам,

Наҳотки олиб кетди

Улим — аёвсиз?!!

Доно ва зукко эди,

Олим, файласуф,

Бўлди ўзбек тупроғи

Шоирга ватан.

Элим озар дўстини

Севди муносиб,

Қалб ва қалам куйлади

Дўстликни қалбдан.

Шоирларга ўлим йўқ!  
Яшайди мангу!  
Ғазалхон элимизнинг  
Қўшиқ, куйида  
Шоирларнинг тилаги —  
Муқаддас орзу.  
Орзуларда барҳаёт,  
Яшар ўйида.

Элимнинг юраги — бу,  
Шоирнинг қалби.  
Қалбда чироқ ёнигиқ,  
Сўниш бегона.  
Умид машъали ёқиб,  
Ҳаётда қуёш каби  
Нур ва чироқ ёнида  
Мангу парвона.

Юракда муңгли нидо:

— Устоз, алвидо!

Тақдирнинг ҳукми экан,

Афв этинг, тақсир.

Шоир қилиб мени ҳам

Бу ёруғ дунё,

Устозимга марсия

Ездирди тақдир!

19 февраль, 1967 йил. Самарқанд.

## ШОИР УЙГУНГА

Шоир юрагидан нур оқар,  
Бу — шеър,  
Қўшиқнинг ҳар банди — юрак парчаси.  
Оқ қогоз бетига тушадн меҳр,  
Меҳрга ланг очик кўнгил дарчаси.

Нур ишқида ёниб,  
Нур қучоғида  
Зулмат пардасини йиртар тунаро.  
Гулдаста ясалар кўнгил боғида,  
Баҳор гулларидай хушбўй ва сара.

Баъзан бир қофия,—  
Юзда бир ажин,—  
Баъзан бир оғиз сўз — кутади лаҳза.  
Гоҳо битта туроқ — тирнайди ичин,  
Гоҳо бир калима — юракда ларза...

Мана, шеър туғилди,  
Шоир фарзанди,  
Кўзда нур чақнади, юракда оташ.  
Нур билан йўғрилган ҳар сўз, ҳар банди,  
Нияти,  
Матлаби — дилларга туташ.

**Тонг отар:**

Борлиқни оқ нурга кўмар,  
Нурга нур қўшилар шоир уйида,  
Дунё ташвишида у бедор,  
**Енар,**  
Қуёш яшириндир қалби, ўйида!

## НАЗИР ОТАМИЗ

Декламация

*Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси Назир  
Сафаровга бағишланади.*

Бизлар шодмиз, бахтиёрмиз,  
Дўстлар, хандон отамиз.  
Бугун етмиш баҳорини  
Кутар Назир отамиз.

«Шарқ тонги»да уйғондилар,  
Биз «Наврўз»ни кутамиз.  
Бугун кўрган-кечирганин  
Сўйлар Назир отамиз.

Чилапгарга шогирд бўлиб  
Тушган — эслаб кетамиз.  
Илк қадамин эслармикин  
Энди Назир отамиз.

Мураббийлик — муаллимлик,  
Муҳри бор газетамиз!  
Муҳаррирлик чоғларини  
Уйлар Назир отамиз.

«Янги турмуш учун кураш»—  
Йўлидан биз кетамиз.  
Шу ҳаётнинг оташида  
Пишди Назир отамиз.

«Тарих тилга кирди»  
Тарифин биз битамиз.



Қўрқмас, Темур, Шумиловлар  
Бўлур Назир отамиз.

Жиззах ўзи яхши билар,  
Биз ҳам эъзоз этамиз.  
Эл тақдирин юрагида  
Кўрди Назир отамиз.

Ҳаёт учун, мамот учун  
Жашгга бирга кетамиз.  
Ҳа, ғолиблар сафларида  
Турди Назир отамиз.

Қалам билан, найза билан  
Евга қарши юзма-юз  
Келганда дуч, энг олдинда  
Бўлди Назир отамиз.

«Кимга тўю кимга аза»—  
Оқибат шу — нетамиз.  
Енгиб-ниқдик душманларни,  
Билар Назир отамиз.

«Инсон изи» қолсин дея,  
Бизлар ўйлаб кетамиз.  
«Олтиной»ни назарига  
Олар Назир отамиз.

«Узоқни кўзлаган қиз»лар  
Ишқини шеърда битамиз.  
Шу сулувлар муҳаббатин  
Қуйлар Назир отамиз.

Олияхон, Турсунойлар  
Бўлиб, гуллар тутамиз.  
Гулдастада меҳр пинҳон,  
Сезар Назир отамиз.

Хурматларни сақлагаймиз,  
Хоҳ кичиғу каттамиз.  
Биз, ёшларга мунис устоз  
Доим Назир отамиз.

Инигилардай бақувватлар  
Қаранг, Назир отамиз.  
Ёиларида доим соқчи  
Мукамбара<sup>1</sup> отамиз.

Сиз ижодда Ялангтўшсиз,  
Бу сир эмас — айтамиз.  
Хўн ажойиб инсон ўзи,  
Қамтар Назир отамиз.

Яширмайман, ҳа, розилар,  
Бугун Назир отамиз.  
Тўйларида соғлиқ учун  
Битта қадаҳ отамиз.

Биз, адиблар, партияга,  
Халққа хизмат этамиз.  
Сафимизда доим бирга  
Бўлур Назир отамиз.

Қаранг, дўстлар, минг яшариб  
Кетди Назир отамиз.  
Чинор умрин тилаб Сизга,  
Қутлаб, таъзим этамиз!

1975  
Жиззах

---

<sup>1</sup> Ленин ордени шифокор, адибнинг турмуш ўртоғи  
Мукамбар Қориева кўзда тутилади.

## ДУМБИРАНИНГ МУРОДИ

*Халқ бахшиларининг порлоқ хотирасига<sup>1</sup>*

Қуёш кулса, нурафшон олам,  
Чўмилди инсон зиёга.  
Нурдан ясаб обида кўркам,  
Кўз-кўз айлар ёруғ дунёга.

Қуёш чиқди уфқдан хандон,  
Чўққиларда ёнди шафағи.  
Зар тўн кийиб ошиқ Зарафшон,  
Олқишлади ёниб қучоғи.

Нур ва меҳр эгизак азал,  
Инсон ташна доим меҳрга.  
Яралади меҳрдан газал,  
Дунё чанқоқ зиё ва нурга.

Зиё билан барҳаёт умр,  
Қўшиқ билан тўла коинот.  
Мангу йўлдош инсонга сурур,  
Парвозда ҳам доим қўшқанот.

---

<sup>1</sup> Мазкур шеър ўзбек халқ ижодининг даҳолари Фозил Йўлдош ўғли, Ислом шоир Назар ўғли ва Пўлкан шоир Жомурод ўғли туғилган куннинг 100 йиллигига бағишлаб ёзилган бўлиб, 1975 йил 4 сентябрда Самарқанд опера ва балет театри биносига ана шу халқ бахши ва шоирларининг ёрқин хотирасига атаб ўтказилган таананали юбилей кечасида биринчи марта ўқиб эшиттирилган. (Муаллиф.)

Меҳнат билан яралар толе,  
Саодатдан осмонда бошлар.  
Чароғондир истиқбол йўли,  
Қалбда кулар янги қуёшлар.

Шеър қуёши, меҳр қуёши  
Юракларни этмоқда равшан.  
Таби оларни муҳаббат ёшни,  
Ишқли кўнгил ҳаминша гулшан.

Дўмбирани қўлга ол, бахшим,  
Келди бизга куйлаш навбати.  
Бошимизда иқбол қуёши  
Чарақлайди, йўқдир сарҳади.

Самарқанднинг чўнг осмонида  
Порлаб ёнар, қаранг, тўрт юлдуз.  
Шуъласининг нақ поёнида  
Чақнаб кулар минг-минг ёниқ кўз.

Куйчи кўзлар — ошиқ ингоҳлар,  
Оқиб келар оташ қўшиқлар.  
Ингоҳларки, уфқни чоғлар,  
Тутқич бермас шафақ, уфқлар.

Эргаш булбул давра сардори,  
Тўпланишган оқин, бахшилар,  
Муҳрлаган дoston ҳумори,  
Кўнгилларга ором, хуш келар.

Қўлдан-қўлга ўтар дўмбира,  
Навбат келар Ислом отага.  
Торлар тиним билмайди сира,  
Кекса қалблар унга ўтага.

Виқор билан қураб чордона,  
Фозил шоир дўмбира чертиб.

Ениб сайрар шоир шодмона,  
Енгил тортар дил куйин айтиб.

Давра буткул илҳомга тўлган,  
Учмас чироқ — сўнмас хотира.  
Сўз олади бахшимиз Пўлкан,  
Авжга минар шўх мушоира:

Мушоира — қалблар гурунги,  
Қеракмикан унга таржимон!  
Дўмбиралар қувноқ жаранги,  
Дилда берар акс-садо ҳамон.

Ҳой! Қайдасиз, бахшимиз Едгор<sup>1</sup>,  
Қўлга олинг дўмбирангизни.  
Устозга меҳр бир оламча бор,  
Куйлаб, айланг бахтиёр бизни.

Олинг қўлга бахт созингизни,  
Дўмбиранинг бордир муроди.  
Дунё билсин овозингизни,  
Бўлсинлар шод устозлар ёди.

Гумбурласин бино пештоқи,  
Сайрайверсин майли, бахшилар.  
Шоирларнинг ҳурмати, ҳаққи,  
Оёққа турайлик, яхшилар!

Замонамиз ғазалхон даврон,  
Халқим азал ботир ва шоир.  
Юракларда йўқ энди армон,  
Куйламоқлик бизга ярашур.

Дадил бошлар бугун эгик, хам,  
Қайғуданмас, ҳурмат, таъзимдан.

---

<sup>1</sup> Ислом шоирнинг шоғирди Едгор бахши ўғлига ишора.

Муҳаббатни олади одам,  
Кўнгил қўйиб қўшиқ, назмдан.

Бахтимизни куйлайлик бирга,  
Куйимизга жўр бўлсин жаҳон,  
Қалбимизни солайлик шеърга,  
Меҳр бўлиб оқсин танда қон.

Қон ва имон қалбларда ёлқин,  
Юз, кўзларда чақин шуъласи,  
Илҳом бўлиб бир дарё тўлқин,  
Қуйилади бахт ашуласи.

Юз баҳормас, неча минг баҳор,  
Кўришармиз умрбод — мангу.  
Ошиқ дилга қўшиқ, иқбол ёр,  
Дўмбиранинг ўчмас оҳанги.

Бугун бунча сафоли оқшом,  
Не саодат этибди насиб?  
Қилди ҳадя бир жаҳон илҳом,  
Замонамиз бизга муносиб.

Ўлмас қўшиқ, ўлмас дўмбира,  
Ярашади қўшиқ ҳаётга.  
Боқий бизда бу мушоира,  
Қўшиқ айтган етди муродга!

Бахшиларим дўмбирасидай  
Қўлингизда қолсам қанийди!  
Бир умрга қўшиқ сасидай  
Қалбивгизда қолсам қанийди!

Дўмбирани қўлга ол, бахшим!..

1975  
Тошкент — Самарқанд

## П А Р В О З

*Шифокор дўстим Абдулла Ҳамро ўғлига*

Субҳидамда енгил уйғонар инсон,  
Инсоннинг умиди — тонглар кулгуси.  
Бахтидан қаҳқаҳа уради жаҳон,  
Йўлида поёндоз қуёш ёғдуси.

Бор эканки қуёш, бор экан ҳаёт,  
Бахтиёр онларни кутади инсон.  
Меҳнат, кураш — умрида қанот,  
Юракда қолмагай заррача армон.

Армон билан яшаб, орзуга шерик —  
Ўтган умримиздан бизлар миннатдор.  
Иноқликда қалблар ҳамиша тирик,  
Еруғ бу оламда умримиз пойдор!

Осмондаги орзу беҳуда эрур,  
Ердаги ниятга мангу ҳамдаммиз.  
Дўстгинам, шу матлаб, ана шу шуур,  
Елқинидан бизлар тетик, бардаммиз!

Кўзларда нур бўлиб, қалбларда учқун,  
Азиз халқимизга содиқ қолайлик.

Толе дарёсида бўлиб шўх тўлқин,  
Бир умр ёнма-ён шодон бўлайлик!

Ғоят бахтиёрман, хуррам, мамнун, шод,  
Осмонда яралди бир кичик назм.  
Дўстликни қадрлаб, оқлаб умрбод,  
Дўстим Абдуллага чин дилдан таъзим.

30 март, 1975 йил



## ОҚАР ДАРЕЛАР

*Белорус шоирлари Янка Купала ва Якуб Коласлар хотирасига*

Икки дарё оқар бетиним,  
Икки дарё оқар ёнма-ён.  
Оқар ўпиб қирғоқ бетини,  
Ҳамма ҳавас қилади ҳамон.

Икки дарё меҳрида ёндим,  
Бир меҳрки, оташли қуёш.  
Икки дарё сувига қондим —  
Юрагимга мангуга туташ.

Икки дарё — икки қисмат бу,  
Халқ яратган бахтиёр тақдир.  
Бир тақдирки, азалий орзу,  
Замирида юраклар бордир.

Оқар тошиб ўз ўзанида,  
Ўзга Ватан мангу бегона.  
Суянчиғи бордир ёнида —  
Эъозлайди мушфиқ бир она,

Бир онаки, мунис, меҳрибон,  
Кўтаради азиз бошида.  
Керак бўлса бағишлайди жон,  
Бутун умри унга бахшида.

Унга толе эмасдир сароб,  
Бахти кулган ҳаёт мангу ёр.

Белоруссия, порлоқ бир офтоб,  
Икки дарё тугилган днёр!

Икки дарё — икки юрак бу,  
Ҳаёт оқар қайноқ қонида.  
Қайнар, ёнар, сўнишни билмас,  
Сақлар буни ёниқ жонида.

Тиниқликни хуш кўрар доим,  
Уларга ёт булутли осмон.  
Гоҳо оқар сокин, мулойим,  
Оқшида ҳаёт намоён.

Заковат ва қалб сеҳри ила  
Шоирлар нур ёқди юракка.  
Якуб Қолас, Янка Купала —  
Икки дарё оқди юракка.

Бахтиёрман ва доим шодон —  
Икки дарё оқар дилимга!  
Икки дарё оқар ёнма-ён,  
Икки дарё — азиз элимга.

1973  
Минск

## ДУСТЛИГИМИЗ ЕШИ

*Тожик шоири, дўстим Мўмин Қаноатга*

Мен ўзбекман, сен эса тожик,  
Яқинликда қош орасидек!  
Дилимиз бир, яқдил ва молик,  
Сўзлашувда ширинзабонлик.  
Ватанимиз шу она тупроқ,  
Шу тупроққа содиқмиз, ўртоқ!  
Дўстлигимиз ёши, тарихин  
Сўраб қолдинг бир-бир таърифин.  
Дўстлигимиз жуда азалий,  
Дилда ўчмас қўшиқ-ғазали.  
Бир ғазалнинг икки байтимиз,  
Шундоқ яқин қисмат бахтимиз,  
Бирн — рафиқ, бири — ўртоғи,  
Бир дарёнинг икки қирғоғи.  
Сув ўртада, ҳаёт ўртада,  
Қалбдан оққан баёт ўртада,  
Қон ўртада, имон ўртада,  
Жон ўртада, ишонч ўртада...  
Дўстлигимиз чуқур илдизи,  
Дўстлигимиз билади ўзи!  
Керамикан ортиқча таъриф,  
Дўстлигимиз ўзи-ку тарих!  
Уйда ёнган чироқдан сўранг,  
Она замин, тупроқдан сўранг,  
Осмонўпар тоғлардан сўранг,  
Чаман-чаман боғлардан сўранг.

Уқир Помир, Хисор, Тиёншон  
Қардошликка олқиш, шараф-шон.  
Донолардан сўранг, сиз, дўстлар,  
Ҳақиқатни юракдан сўзлар.  
Буюк Жомий, буюк Навоий  
Куйлаб берар ёниқ навони...  
Сўранг бир бор Аму ва Сирдан,  
Улар сўзлар қадим тақдирдан.  
Дарёларсиз ҳаёт муаммо,  
Ҳаёт оқди дарёдек аммо.  
Утса ҳамки неча асрлар,  
Узи гувоҳ не-не насллар,  
Тарих ўқиб зар китобини,  
Қардошликнинг бор китобини,  
Истиқболга ёр хитобини  
Олқар бирга бахт офтобини!  
Сўранг такрор Аму ва Сирдан,  
Улар сўзлар порлоқ тақдирдан.  
Икки дарё сирдош ва ўртоқ,  
Икки дарё аҳил ва қувноқ.  
Ҳа, уларда ҳаёт оқмоқда,  
Ҳавас билан жаҳон боқмоқда.  
Икки дарё оқар шарақлаб,  
Дўстлик китобимиз варақлаб.

1974  
Тошкент

## ТАЪЗИМ

Нурли тонг келтирди ажиб бир мужда,  
Мужда қанотида тошлар кулгуси.  
Ёниқ бир эҳтирос ёнмоқда ичда.  
Бу ўтли эҳтирос — қалблар туйғуси.  
Тонг билан туташди шодлик, шодёна,  
Субҳидам сабоси келмоқда майин.  
Қуёш ҳам ётоқдан чиқди шодмона,  
Заррин ёғдусида кулгуси тайин.  
Нур бўлиб кулди у деҳқон юзида,  
Губорли қошида қурди рақс — ўйин,  
Ўт бўлиб чақнади ёноқ, кўзида,  
Қуёш қучиб қутлар пахтакор тўйин.  
Бу тўй — ҳосил тўйи, пахтакор тўйи,  
Бу тўй — чапоқлардан тўпланган хирмон,  
Бу тўй — яшил дала, пахтазор тўйи.  
Бу тўй — меҳнат билан келган шон, армон,  
Бу тўй деб, тунлари бедор ўтдик биз,  
Бу тўй деб, қалбимиз чироқ  
айладик,  
Бу тўй деб, илҳом-ла ғазал битдик биз,  
Бу тўй деб, меҳримиз булоқ айладик.  
Эгатда сув оқса, оқса об-ҳаёт  
Меҳримиз чашмасин қатраси — ўша.  
Ғўзалар барқ уриб гулласа бот-бот,  
Гулларда қалбимиз зарраси — ўша.  
Чаноқлар лаб очса, этса табассум  
Не-не гулчехралар чехраси — ўша.

Оқ чойшаб ёнииса пахтазор шу зум,  
Пахтакор кўнглининг баҳраси — ўша.  
Қўш чаноқ излашиб жонсарақ қизлар  
Раисдан сўрашса суюнчисини,  
Қўш чаноқ — қўш юрак,  
Оловли ҳислар,  
Муҳаббат кўрсатмиш, демак, ўзини.  
Моторлар ўт олди юрагимиздан,  
Машина йўрғалар, олға етаклар.  
Бизларга ҳадядир бу -- тўкин куздан —  
Олтинга лиқ тўла пўлат этаклар.  
Унга қанот бўлдик,  
Парвози аъло,  
Парвозга жўровоз кўнгишлар боғи,  
Ҳавас ва ҳасад-ла тикилар дунё,  
Осмонни ўпади «оқ олтин» тоғим!  
«Оқ олтин» — даврада сўзлар сўзимиз!  
«Оқ олтин» — рўзгорда тўкин дастурхон.  
«Оқ олтин» — янграган зўр овозимиз,  
«Оқ олтин» — бу иқбол, обрў ва имон!  
Шу учун пахтаимиз бизга муқаддас,  
Ҳар бир толасини кўзга суртаимиз.  
Қўйганмиз мангуга ихлос ва ҳавас,  
Шу сабаб «олтин» деб эъзоз этаимиз!  
Нурли тонг келтирди ажиб бир мужда,  
Мужда қанотида тонглар кулгуси.  
Ениқ бир эҳтирос ёнмоқда ичда,  
Бу ўтли эҳтирос — қалблар туйғуси.  
Эй, мард пахтакорим,  
Ҳазрати деҳқон,  
Шаънинга атадим бир кичик назм!  
Ғалабанг олқишлар жумлаи жаҳон.  
Қўлларим кўксимда,  
Қуллуқ ва таъзим.

## ЮРАКДАГИ УҚ ПАРЧАСИ

(Баллада)

Йигирма йил ўзи билан олиб юрди,  
Йигирма йил қалбда сақлади.  
Ватан уни курашларга буюрди,  
Қалби қуёш бўлиб чақнади,  
Ватан шарафини оқлади.

Уни чўчитмади бировлар дўқи,  
Берилмади кибру ҳавога,  
Кўкракка тегса ҳам душманнинг ўқи,  
«Муҳтожман» демади дори-давога,  
Боқди юлдузларга, кўкка — самога.

Йигирма бор меҳмон бўлди баҳор;  
Йигирма бор келди оппоқ қиш.  
Кузак меҳнатига берилди баҳо,  
Ёзнинг зийнатига ўқилди олқиш,  
Оҳ-ҳо, осонмикин эл-юртга ёқиш!

Йигирма бор жилванланди табиат, борлиқ,  
Биз учун ишлади ботир фасллар,  
Меҳнат меваларин айлашди ёрлиқ,  
Ёшлик қаймоғини бериб насллар,  
Юртим фарзандлари — асллар.

Йигирма йил пинҳон тутди уни,  
Яширгандаи «дур» парчасини,

Лек хаёлда бўлди куни ва туни,  
Ва ўйлади ўқ парчасини,  
Очмасдан бировга дил дарчасини.

Ниҳоят, қолдирди уни қийноққа,  
Бузди ҳаловатин неча бор, э-воҳ...  
Бироқ, тоб бермади олмос пичоққа —  
Ишга тушганида қўли гул жарроҳ,  
Темир парчаси ҳам оҳ, деди ногоҳ.

...Мана, ўқ бўлаги унинг қўлида,  
Боплаб тугиб олмиш рўмолчасига.  
Билиб қадам ташлар юрган йўлида,  
Қараб-қараб қўяр ўқ парчасига,  
Тушиб кетмасин дер ер сийнасига!

Унинг-ку, юраги топди жароҳат,  
Бунчалар бўлмасин ҳеч ким овора!  
Бизга кулиб боқсин келажак — ҳаёт,  
Уқлар занглатмасин тупроқни сира —  
Она ер сийнаси бўлмасин яра!

1963



## Қ У Ш Н И М

«Ҳовли олма, қўшни ол»  
(Ўзбек халқ мақоли)

Бир қўшним бор ғалати,  
Ўзи хушфеъл, ёқимтой,  
Менга ёқар одати  
Одамохун, хотамтой.

Оилали — серфарзанд,  
Чехраси ғамдан холи.  
Ишда-ю уйда — ҳарчанд  
Оилада хаёли.

Меҳнат билан илҳоми,  
У заводда слесарь.  
Ҳам сурати, ҳам номи  
«Ҳурмат тахта»син безар.

Дўстлар қилишса йиғин,  
Суҳбатнинг гули — қўшним.  
Билдирмайди бор-йўғин,  
Одамнинг дили — қўшним.

Азада ҳам, тўйда ҳам,  
Доим кўрасиз уни.  
Сиз билан кўрар баҳам,  
Ҳам севишчу қайғуни.

Яшаймиз бир ҳовлида,  
Битта ҳатто дарвоза.

Аҳил — иноқмиз жуда,  
Номи элда овоза.

Диллар пайванддир дилга,  
Ғиди-биди бегона.  
Бизни мангу дўст қилган  
Бахти улуғ замона!

## МЕНГА ШЕЪР АТАБДИ ШОИРА СИНГЛИМ

Шеър меҳридан тўлди кўзларимга шур,  
Самимият учун таъзим, ташаккур!  
Шухрат деб тугилмас одатда одам,  
Одабийлик билан кўркемдир олам!  
Дсно халқимда бор ибратли мақол:  
«Қамтарга камолу манманга завол!»  
Ҳаёт — муҳаббатдир, муҳаббат — йўлдир,  
Кимларга учқуну кимларга кулдир.  
Қатта йўлдир, ахир, инсонлар умри,  
Умрдай азиздир қуёшнинг нури!  
Қуёш ёғду сочар ерга — тупроққа,  
Инсон нурга чанқоқ, ташна чироққа.  
Ҳаётнинг давоми — бордир чўққиси,  
Чўққига интилмоқ — инсон орзуси!  
Чўққидан кўринар осмон ҳам тиниқ,  
Кафтингда ўйнайди булутлар аниқ.  
Чорлар ўз бағрига фазо, бўшлиқлар,  
Қайтар ҳаёт бўлиб ёниқ қўшиқлар.  
Қўшиқлар, мактублар — инсон ҳамроҳи:  
Кулгиси, йиғиси, алами, оҳи,  
Ошиқ изтироби, уйқусиз туни,  
Ҳушли ёхуд ҳушсиз ўтган иш куни,  
Оналар ташвиши, дўстлар далдаси,  
Ишқ учун наҳотки юрак алдасин!  
Яхшилик деб яшар аслида одам,  
Яхши ният билан йўлдамиз ҳар дам,

Яхшилик деб, шуъла таратар қуёш,  
Яхшилик йўлида доим эгик бош,  
Вафо ва севгида синайди юрак,  
Олий истакларга ундайди, демак!  
Умид билан тирик мангуга инсон,  
Умид кўзгусида кулажак жаҳон.  
Меҳр ва муҳаббат — кўнгил булоғи,  
Баҳра олар ундан ҳаёт қучоғи.  
Меҳр-ла очилар умид ғунчаси,  
Умид ғунчасида — келажак саси!  
Ғамгин оҳангларни қувиб туйғулар,  
Дилбар ҳислар ичра ҳаёт туғилар.  
Ҳаёт яхши билар кўнгил сирларин:  
Тугъғли, гоҳ сокин, мунгли, гоҳ ширин!  
Муштоқлик, изтироб — қисмат қонуни!  
Ошиқ юрак аниқ билади буни.  
Ишқли ҳаёт енгар изтиробни ҳам,  
Эҳтирос қўйнида яралар олам!  
Қалбда офтоб бўлиб кулса эҳтирос,  
Эътироз, гумонга қолмас ўрни, рост!  
Бизга интиқ, ана, олис уфқлар,  
Уфқларни қутлаб куйлар ошиқлар.  
Ишонма саробга, алдоқчи сароб,  
Ичма, қўлга тутса, оғули шароб.  
Алвон шафақдан сен олма ҳеч кўзни,  
Кўзлаб одим ташла олис-олисни.  
Ортда қолиб кетар инжиқ хаёллар,  
Ойдинлашар бирдан жумбоқ, саволлар.  
Шунда аён бўлар толе — келажак,  
Истиқбол бағрида бахтинг кулажак!  
Илҳом ва саодат — бугун дугона,  
Сени ўз кафтида тутар замона!  
Сенга ҳадя этмиш қуёшли қалам,  
Оташ илҳом шодон умрингга ҳамдам.  
Иқбол тонгин сенга кўрмиш муносиб,  
Нурли эрта, аниқ, қилғуси насиб!

Шеърга бериб кўнгил, садоқатингни,  
Шарафла, Шарифа, саодатингни,  
Қалблар қувончига тор келиб жаҳон,  
Тўлиб кетсин нурга, кулгуга осмон!

Менга шеър атабди шоира синглим...

1975

## ОДАТИМ

*(Бир қўшим ҳақида)*

Ишдан қайтдимми, бас,  
Менга бу одат:  
Бошимда чувт дўппи,  
Устимда чопон.  
Уйда чой ичсам ҳам,  
Е қилсам меҳнат,  
Боболар удуми  
Қалбимда ҳамон.

Тўйларга бораман  
Шу тўним билан,  
Шоҳи белбоғимни  
Боғлаб белимга.  
Уйинга тортсалар  
Уйнаб бераман,  
Зарра губор асло  
Қолмас дилимда.

Қаватли бинода  
Яшайман, аниқ,  
Очиқли-сочиқли  
Қўшнилари кўп.  
Ўртада дастурхон,  
Юраклар тиниқ  
Соз давра қуришса —  
Суҳбатлар маҳбуб.

Аммо бир қўшним бор,  
Ўта «маданий».  
Дуруст идорага  
Қатнар ўзи ҳам.  
Жуда оғзи ботир,  
Севар модани.  
Димоқдан қор ёғар,  
Боши бўлмас ҳам.

Баъзан ишдан қайтар  
Маст-аласт, ичиб,  
Дуч келдингми, тамом,  
Қолдинг балога.  
Қўшнилар безовта,  
Нотинч уй ичи,  
Сувдан ўтга ташлар,  
Ўтдан словга.

Дўстлар даврасига,  
Ҳовли юзига,  
Чопон ва дўппида  
Чиқсангиз агар,  
Қулоқ сола кўрманг  
Сассиқ сўзига,  
Дарров эскиликда  
У сизни айблар.

Бир кун... шляпаси —  
Бошда ёстиғу  
Устида яп-янги  
Костюм билан шим,  
Яшириб не қилай,  
Айтай очирин,  
Юз тубан ётарди  
Ариқда қўшним...

Ишдан қайтдимми, бас,  
Устимда чопон,  
Бошда чувт дўппию  
Белбоғ белимда.  
Наинки хизматим,—  
Одатим билан,  
Дўстлар, ёқай дейман  
Она элимга.

1972



## ОЛМА ДАРАХТИ

*(Уқитувчимга)*

Ердан олиб озуқа —  
Кенг ёзганча шохларин,  
Қомат ташлаб турарди  
Азим олма дарахти.  
Қуёшдан нур эмарди  
Ям-яшил япроқлари.  
Мевасини кўтаролмай  
Дурқун боқар уфқ сарин...  
Азиз устоз, муаллим!  
Тингланг қалбим сўзини,  
Шу олмани эсласам,  
Сиз келасиз хотирга.  
Шогирдлар ташаккурин,  
Муҳаббатин, меҳрини  
Сиз берган қалам билан  
Туширдим бу сатрға!

## И Ш Қ И М

### ИШҚ УТИ

Офтоб тандирсимон  
Қиздирганда ҳам,  
Ял-ял ёнганда ҳам  
Бу — она тупроқ,  
Мангуга бағрида  
Сақлай олур нам,  
Бу — ҳаёт, бу — кураш,  
Бу — ишқ, иштиёқ!

Кўнгил ҳам қаримас,  
Оташин нафас,  
Кексайиб кетса ҳам  
Бу ер, бу само  
Орзудай яшайди  
Муҳаббат, ҳавас,  
Ишқ ўти ёнажак,  
Сўнмагай асло!

## ПАРТИЯМ

(Қўшиқ)

Бизни чорлар ёрқин уфқлар,  
Партиям, сен байроқдоримиз.  
Қалблар куйлар йўлдош қўшиқлар,  
Яшнар мангу гулбаҳоримиз.

Н а қ а р о т:

Замонамиз тоза виждони  
Ор-номуси, суюк Партиям!  
Ҳаётимиз шарафи-шони  
Ҳам қомуси, буюк Партиям!

Дўстлик билан бахтиёр эллар,  
Бирликдадир куч-қудратимиз.  
Меҳнат билан нурафшон йўллар,  
Парвоз этсак, қўш қанотимиз.

Н а қ а р о т:

Олтинзордир Ватан тупроғи,  
Меҳри билан оламиз нафас.  
Қуёшистон ёниқ қучоғи,  
Дўстлар бизга этишар ҳавас.

Н а қ а р о т:

Қўзимизда қуёш зиёси,  
Юракларда ёнар тилаклар.  
Бизни қўллар Ленин даҳоси,  
Истиқболга мағрур етаклар.

Н а қ а р о т:

Замонамиз тоза виждони  
Ор-номуси, суюк Партиям.  
Ҳаётимиз шарафи-шони  
Ҳам қомуси, буюк Партиям!

1973

## ЗАРАФШОН ЗАРЛАРИ

Соғинганда Зарафшоннинг соҳилларини,  
Сабабини соҳиллардан сўрагим келур.  
Қўмсаганда Зарафшоннинг кокилларини,  
Зулфизарин бўйинбоғдай ўрагим келур.

Дейдиларки, Зарафшондан зар оқар эмиш,  
Шу боисдан номланармиш зарсочар дарё.  
Ҳатто қуёш ҳавас билан шўх боқар эмиш,  
Зар сувига ювар эмиш юзини гўё.

Ирмоқлардан йўрғаларкан чаманлараро,  
Узумзорда олтинланиб ёнади ял-ял.  
Шафтоллар либосида этади жило,  
Ўрикларнинг лабларига инар қанд — асал.

Ариқлардан чопар экан далалар томон,  
Сарин елда силкинади олтин бошоқлар.  
Она ернинг дардларига малҳаму дармон,  
Табассумни кўз-кўзлайди олтин чаноқлар.

Балки шундан олтинзордир бу она замин,  
Балки шундан «олтин тупроқ» дея аталар.

Шоир қалби бутун шундай этади тахмин,  
Сизлар бунга не дейсизлар, азиз оталар!

Зарафшоннинг заргарлари кечирсин бир гал,  
Зарафшоннинг зарларини мақтадим бир оз.  
Аслида-чи Зарафшонга зарҳалдан сайқал —  
Берган шулар — одамлари — доно, заршунос!

## БОҶИЯ БАҲОРИМ

Ўзбекистон — чаман бўстон,  
Боқий баҳорим бор менинг.  
Ҳавас билан боқар жаҳон,  
Гулгун диёрим бор менинг.

Меҳрим бирга, ишқим бирга,  
Йўлларим пур гулу нурга,  
Ардоқлагум бир умрга,  
Субҳи наҳорим бор менинг.

Муҳаббатим-саодатим,  
Севгимга ёр садоқатим,  
Вафо мудомдир одатим,  
Лобар нигорим бор менинг.

Қамол топдим қучоғингда,  
Бахт кўраман ёноғингда,  
Ғазалхонман гулбоғингда,  
Қувноқ гулёрим бор менинг.

Ўзбекистон — чаман бўстон,  
Боқий баҳорим бор менинг.

1974

## ҚУЕШ ШАҲРИ

Етоғидан қуёш аста кўтараркан бош,  
Уфқ бети чўғланади, шафақланади.  
Биринчи бор табассумин бахш этар қуёш,  
Бутун борлиқ уйғонади, чапак чалади.

Чинорларнинг учларида рақсга тушар  
нур,

Азим шаҳрим, чинорларинг қиёс  
ёшингга:

Регистоннинг тўрт ёғида баҳслар  
бошланур:

Ранглар кўпдир, айт, бундами ё  
қуёшингда?

Миноралар ўтмишингга каттакон хитоб,  
Асрларга бергунг ҳали бўёқдан сабоқ.  
Юлдуз санаб, сўроқларга топгансан жавоб,  
Улуғбекнинг кўзи билан юлдузларга боқ!

Майин эсган шаббодалар боғлар  
бўйини —

Олиб келиб тарқатади, қўшиқлар  
айтиб.

Бир бор кезган Обираҳмат, Сиёб  
бўйини.—

Сувларидан ичган одам кетмайди  
қайтиб...

Маъзур тутинг, қабул айлаб ҳурмат-таъзимни,  
Сизга жиндак гапларим бор, мавлоно Ҳофиз:



Улуг юртим — шундоқ гўзал шаҳри азимни  
Бахш этгансиз бир гўзалнинг холига, афсус..

Энди бўлса замон бошқа, замона бошқа,  
Ухшаши йўқ шаҳримни мен кўтаргум бошга.  
Самарқанд-чун берсалар ҳам бир олам дунё,  
Бермагайман,  
                    бермагайман,  
                                    бермасман асло!

## БУХОРО

Меҳримиз оқади Зарафшон бўлиб,  
Зарафшон зарига бурканган ўлкам.  
Нур бўлиб кирамиз ҳар уйга кулиб,  
Бахш этамиз ҳаёт, яшариш, кўклам.

Зарафшон диёрда нурафшон диёр,  
Қуёшни кўтарар бугун кафтида.  
Меҳнат ва хизматдан унинг бахти ёр,  
Дўстларин топгандир оташ тафтида.

Тупроғи олтину осмони — тиниқ,  
Жарқоқ оловига исинар Урал.  
Бошдаги қорақўл антиқа аниқ,  
Пахтакорга йўлдош ваъда ва амал.

Кўркам обидалар санайди аср,  
Тарихга таржимон қадим Регистон.  
Хувиллаб қоларди кошона, қаср —  
Эга бўлмасайди ҳазрати инсон!

Шу инсон ардоқлар зар тупроғини,  
Шухрати шоёндин бу жаҳон аро.  
Дўстларга очгандир гул қучоғини,  
Шарқнинг доно шаҳри, гўзал Бухоро!

Сен — тирик тарихсан, машҳури жаҳон,  
Сен — илму ҳикматсан, сен — Дониш, Сино!..)  
Сен — буюк Айнийсан, сен — газал, дoston,  
Сен — сирли оламсан, ўзинг бир дунё...

Неки хизмат бўлса, жондан марҳабо,  
Мен бир набирангиз — толен қуёш.  
Қўлларим кўксимда, эгажакман бош,  
Буюринг, бош усти, Бухоро Бобо!

## Қ А Ш Қ А Д А Р Е

Кекса эмас, еш дарёсан,  
Ешлигимга эш дарёсан,  
Иши олға — беш дарёсан.  
Қашқадарё,  
Қашқадарё!

Болалигим беланчаги,  
Дарёларнинг келинчаги,  
Мангу порлоқ келажаги —  
Қашқадарё,  
Қашқадарё!

Сайр этаман соҳилингни,  
Белга ўраб кокилингни,  
Ўпа-ўпа гул қўлингни,  
Қашқадарё,  
Қашқадарё!

Босган изинг боғ бўлади,  
Сен-ла кўнглим тоғ бўлади,  
Қалбим яшнаб, чоғ бўлади,  
Қашқадарё,  
Қашқадарё!

Фарзандингман, онадирсан,  
Юрт ишқида ёнадирсан,

Дўстга парвонадирсан,  
Қашқадарё,  
Қашқадарё!

Иўлларингда карвон бўлай,  
Чўлларингда дармон бўлай,  
Дилларингда армон бўлай,  
Қашқадарё,  
Қашқадарё!

## ШАҲРИСАБЗНИНГ ДУППИДУЗ ҚИЗЛАРИГА

Она шаҳрим қизлари шунчалар кўпми,  
Қарашлари оловли, юзлари лўппи.  
Мени мафтун айламиш ҳунари билан,  
Қўндиришиб бошимга ироқи дўппи.

Қасбингизга қўйибсиз муҳаббат, ихлос,  
Қалбингизда ёнади минг орзу-ҳавас.  
Қўзларимни узолмай қараб қоламан,  
Эгнингизда чўғланса шоҳи-ю атлас.

Бошимдаги дўппингиз ироқимасму,  
Висол дамлари, қизлар, йироқ эмасму,  
Қўксингизда порлаган қўш-қўш юлдузлар,  
Муҳаббат юлдузлари — чироқ эмасму?!

Меҳрингизни қўшибсиз кашта ипига,  
Турфа гуллар солибсиз дўппи четига.  
Бундан чиройли совға топа олмадим  
Дўстларимнинг тўйига — келин сепига.

Дўппингизни сақларман бошим устида,  
Ҳурматингиз оқларман бошим устида.

Ёнингизда дўстингиз шунчалар кўпми,  
Мени ҳам унутмангиз, қизларжон, хўпми?!

Дўппингизни улашай дўстларга мен ҳам,  
Дўстлар бошида ёнсин проқи дўппи.  
Чевар қўлингиз билан дўппи тикканда,  
Мени ёнма-ён билинг, гўзаллар, хўпми?

## Ч И Н Н И Х О Л

(Қўшиқ)

*Чиннихол Худоёровага*

Дўстларнинг бор қошингда,  
Қизил дурра бошингда,  
Мафтун этдинг элингни  
Сен комсомол ёшингда.

Юртим қизи, Чиннихол,  
Ширин сўзи, Чиннихол,  
Тонгда чарақлаб турган  
Тонг юлдузи, Чиннихол.

Мард экансан, чевар қиз,  
Хур қизларга сарвар қиз.  
Яшнар баҳор қалбингда,  
Чечан, меҳнатсевар қиз.

Чўлни қувла, Чиннихол,  
Уйна, қувна, Чиннихол.  
Чўлда олтин ундириб,  
Тўйни тўйла, Чиннихол.

Чўнг зангори машина,  
Сенга ҳамдам ҳам ошна.



Пахтазоринг ардоқла,  
Қалбингни айлаб чашма.

Хур, қаламқош, Чиннихол,  
Меҳри еташ, Чиннихол.  
Меҳнатига ҳамиша  
Қалби туташ, Чиннихол.

## ОҚ ПАХТАМ, ИПАК ПАХТАМ

*(Пахтакор қиз қўшиғи)*

Пахтакорман элимда,  
Нур поёндоз йўлимда.  
Замонамдан ўргилай,  
Бахтим мангу қўлимда.

Оқ пахтам, момиқ пахтам,  
Чаноғи тўлиқ пахтам.  
Қалбимдан андозаси,  
Чеҳраси ёниқ пахтам.

Яшил дала — баҳорим,  
Кўзимни узолмайман.  
Элга берган қарорим,  
Аҳдимни бузолмайман.

Оқ пахтам, ипак пахтам,  
Орзуим — тилак пахтам,  
Меҳнатим, меҳрим сенда,  
Сен билан юрак, пахтам.

Чўл шамоли эсади  
Тутқич бермай баридан.  
Ошиқ дала кезади  
Хабар олмай ёридан.

Толаси кўз нуримдан,  
Элимнинг қалб дармони.  
Муҳаббатим, меҳримдан  
Юртим олтин карвони.

Машинамни бошқариб,  
Элга ёқдим сен билан,  
Меҳнатда ном чиқариб,  
Орден тақдим сен билан.

Чаккамдаги қўшчаноқ  
Ҳосилим баракаси.  
Бахтимни этган порлоқ  
Ўзбекистон ўлкаси.

Оқ олтиндан нурафшон,  
Мангу ойдин йўлларим.  
Зафар қучиб шараф-шон  
Топди олтин қўлларим.

Оқ пахта, аъло пахта,  
Толаси тилло пахта.  
Дунё интизор сенга,  
Эллар маҳлиё, пахта.

1973—1974

## СОЗИМ БИЛАН

Дўстлар, қўлда рубоб — мен бахтиёр, созим билан,  
Сиз учун мен куйларам, эй дўсти ёр, созим билан.

Сиз азиз халқим учун жоним фидо этсам бўлар,  
Бир умр хизматдаман, қилдим қарор, созим билан.

Кўнглингиз чоғ айларам, йўллаб бугун табрик, салом,  
Эҳтиром айлаб сизга субҳи наҳор, созим билан.

Мен сира умрим бўйи йнглоқи куй куйламадим,  
Шодлик, бахт қўшиғи дилда шнор, созим билан.

Шодлигим дарё эрур, мен она юрт куйчисман,  
«Ҳофизим» деб номлади гулгун диёр, созим билан.

Меҳнатим роҳат эрур, эзгу шпят йўлдош менга,  
Тинч ҳаёт завқини суриб, қалбда баҳор, созим билан.

Партия — йўлбошчимиз, олға қадам босдик даял,  
Қўшиғим қалбга малад, мен бахтиёр, созим билан.

## ЧҮЛГА ИНЖУ ОҚАДИ

*(Қарши қўшиғи)*

Қарши чўлига Аму оқади,  
Мовий тўлқин-ла орзу оқади.

Печа асрлар, қанча фасллар  
Кутди насллар, мўл сув оқади.

Замон Фарҳоди — халқим авлоди,  
Дўстлик ижоди — инжу оқади.

Олтин тупроғи, қайноқ қучоғи,  
Илҳом булоғи — туйғу оқади.

Қуёшдай заргар, сочар шуъла — зар,  
Чўлим гул яшнар, ёғду оқади.

Элим мардона, даштим дурдона,  
Биллур пўртана — кўзгу оқади.

Кумуш қатралар ҳаёт аталар,  
Ёниқ чехралар, кулгу оқади.

Келинг, полвоилар, марди-майдонлар,  
Муштоқ жононлар, оҳу оқади.

Дарё измимда, менга таъзимда,  
Юрак назмимда мангу оқади.

1973

## Ш И Ф О К О Р И М

Қалбдан айлай эҳтиром, қўлда соз, шифокорим,  
Чни юракдан ассалом, эй мумтоз, шифокорим.

Касбингиз шарофатли, меҳнатдан нқболингиз,  
Бахтиёр, чни ишонсиз, эй устоз, шифокорим.

Соғлигу бойлигимиз ишонганмиз сизларга,  
Шифоли қўллар бўлса, қанча соз, шифокорим.

Чехраларга табассум, лабга кулги қўнганда,  
Юракка қанча илҳом, кўнгил ёз, шифокорим.

Эл-юртимнинг ишончи — Сизга олий мукофот,  
Ярашади сизларга шўх парвоз, шифокорим.

Ҳам қудратли, ҳам одил, бизга шунча азизсиз,  
Нормурод таърифингиз битди оз, шифокорим.

## САЙРА, БУЛБУЛ!

*Ёш бастакор Раҳматжон Турсуновга*

Сайра, булбул, сайрагин, сайраганинг қолади,  
Яйра, булбул, яйрагин, яйраганинг қолади.

Дутор чертиб мен сенга жўр бўлайин, булбулжон,  
Биргалашиб куйлэйлик, тингласин жумла жаҳон.

Сен гулзорда, мен боғда, бу чаманзор — онамиз,  
Чин юракдан ўртаниб, висол дея ёнамиз.

Иккаламиз учрашдик айни баҳор -- гул фасли,  
Сенинг дардинг — гул ишқи, менинг дардим — ёр  
васли.

Жажжи юраккинамда катта муҳаббат пинҳон,  
Севгимиз куйлай-куйлай, бўлиб қолдик газалхон.

Муҳаббатдан дарс бериб, олам қилсин имтиҳон,  
Садоқатдан майлига иккимизни, булбулжон!

## ФАРЗАНД БИЛАН

Умримиз гулшани яшнаш гулҳаёт фарзанд билан,  
Бахтимиз кулгай чарақлаб зурриёт — фарзанд билан.

Оила бахти, қувончи, шодлигига биз шерик,  
Хонадон хуррам эрур, уйлар обод фарзанд билан.

Яхши қиз, яхши ўғил бўлгай она юрт давлати,  
Ҳур Ватан тинчдир, омон, эл ҳам озод фарзанд билан.

Тўйимиз ҳам, куйимиз ҳам бизга ҳамроҳ бир умр,  
Шодлик йўлдош эрур, қайғу ёт фарзанд билан.

Қалбимизда қўр бўлиб у, кўзимизда нур бўлиб,  
Биз фазога парвоз этдик қўшқанот фарзанд билан.

Ота-она рози бўлса, бул — ҳаётда ўрнимиз,  
О, қанийди қолса биздан яхши от фарзанд билан.

Даврамиз тўлсин ҳамиша шод ўғил-қизлар билан,  
Дўстлар, етгай муродга Нормурод фарзанд билан.



\* \* \*

Ойдин кеча,  
Сокни ва файзли,  
Хаблларга чўмаман секин,  
Кўзин олар юлдузлар базми,  
Осмонда ой сузади эркин,  
Салқин ҳаво,  
Юракда наво.  
Ёрқин ёнар, ана, бир юлдуз!  
Этмиш мени сармаст, маҳллё,  
Қачон висол айлар юзма-юз?  
Уша юлдуз — ўша ёниқ кўз  
Эмасмикан менинг чўлпоним?  
Бунча юлдуз бўлмаса олис,  
Адаштира яна сен, қалбим?!

1973

## НИГОҲЛАР

Ўша оқшом, ўша файзли тун,  
Қўтарилмас хаёдан сира.  
Қўнғия эди висолга тутқун,  
Меҳримиздан ўчмас хотира.

Табиат ҳам сўйлади сирли,  
Қамалакка айланди ранглар.  
Севги куйи донм сеҳрли,  
Юракларга кўчди оҳанглар.

Майин эсди ўша тун шамол,  
Гуллар атрин пуркади бизга.  
Ариқчадан сув оқди — зилол,  
Ҳазиллашар хушбўй ялпизга.

Ой сузарди ойдин осмонда,—  
Ухшаб кетар ёрим қошига.  
Юлдузлар боқишар армонда,  
Тегиниё бир-бирин гашига.

Ерда бўлса оловли ҳислар,—  
Ошиқ қалблар ёнар тафтида.  
Қўздан меҳр олади кўзлар,  
Бутун олам инсон кафтида.

Севилмоқ-чун, яшамоқ учун  
Уфқ билмас олам яралган.

Қалблар меҳри, севгисидан, чин,  
Оламаро одам яралган.

Одамларда бўлмаса сезги,  
Бўлармиди парвозли қанот.  
Ошиқларда бўлмаса севги —  
Бўлармиди бахтиёр ҳаёт!

Ер ўқида қуёшга ошно,  
Меҳр билан айланар ҳамини,  
Севги билан яралар дунё,  
Севгисига содиқдир инсон!

Ишқин наво айлаб ҳофизлар,  
Юракларга бериб кетади.  
Хуштор кўнгил бахтидан сўзлар  
Ер меҳридан эриб кетади.

Ўша оқшом, ўша нурли тун,  
Кўтарилмас хаёлдап сира.  
Хуштор кўнгил висолга тутқун,  
Ишқимиздан ўчмас хотира.

Туннинг кўзи кўр, дерлар, ёлғон,  
Мангу ёниқ севги чироғи.  
Тунда ҳам бор ҳаёт — нурафшон,  
Қайнар, тошар меҳр булоғи.

Меҳр бизни дуч қилди бирга,  
Мишнатдормиз бахтли тақдирдан.  
Эҳтирослар сизмай умрга —  
Урин сўрар бугун шеърдан.

Тўлқин уриб шарқирар эди  
Олисларда оққан тошқин сой.

Қучоғимда тўлғанар эди  
Ишқим тушган сулув тўлин Ой.

Юрак урса эшитар юрак,  
Юраклардан сўранг, ошиқлар!  
Қонда жўшар севгимиз, демак.  
Бизни олқар — қайноқ қўшиқлар.

Қўшиқларда муҳаббат пинҳон,  
Қўнгил мулки — севги кўзгуси.  
Гулшанаро жилвагар, хандон,  
Икки қалбнинг висол орзуси.

Варақланар ҳаёт китоби,  
Пок севгининг йўли беғубор.  
Ишқ қуёши ҳаётга тобе,  
Шуъла сочар яшнаб, бахтиёр.

Уша оқшом, ўша бахтли тун,  
Қўтарилмас хаёлдан сира.  
Қўнгил эди севгига мафтун,  
Меҳримиздан сўнмас хотира.

Туни билан тинмади қўшиқ,  
Юракларни висол никоҳлар.  
Бахтли яшар вафодор ошиқ,  
Йўлидадир нобон нигоҳлар.

Тун уланди кумуш саҳарга,  
Субҳи сабо ўпиб қучоқлар.  
Муштоқ бўлиб мужда — хабарга,  
Ташна эди ҳамон нигоҳлар.

Уша кеча ўчмади чироқ,  
Меҳмон бўлди мунис қаламқош.

Тоштин кутдик иккимиз уйгоқ,  
Олқишлади заркокил қуёш.

Юзимизни исвдик шабнамга,  
Пойимизга тўкилди ёғду.  
Нурга тўйиб боқдик оламга,  
Қалбга кўчди табассум, кулсу!

11 июль, 1975  
Дўрмон

## СЕВГИ ФАСЛИДА

Ёр келса, кулар офтоб,  
Олам бўлар чарогон.  
Бахтим ёр, эмас сароб,  
Иўлим ойдин, нурафшон,  
Уқий олқини шараф-шон.

Ҳаёт ташна қуёшга,  
Не савдо тушди бошга,  
Ошиқман қаламқошга,  
Ишқиди ўртапар жон,  
Дилни қийнайди ҳижрон.

Юрак ёнар васлида,  
Ёшлик, севги фаслида,  
Кўнгил севчи аслида,  
Меҳрим тошқин Зарафшон,  
Иўлида кўз нигорон.

Ишқ билан тирик инсон,  
Эмас севишни осон,  
Меҳнат билан шуҳрат-шон,  
Элим боғир қаҳрамон,  
Суюкли Ўзбекистон.

Согиндим кўнгил билан,  
Ёрга муштоқ дил билан,

Чиксам пешвоз гул билан,  
Қалбимда қолмас армон,  
Қолмагай шубҳа, гумон.

Замонам, диёримга,  
Иқболим, баҳоримга,  
Садоқатли ёримга,  
Жонлар садақа, қурбон,  
Фидо эрур ширин жон.

**1974**

## САНОБАР

Менинг бахтим, саодатим, Санобар,  
Мунис ёрим, садоқатим, Санобар!

Кўнгил боғин гуллоласи ўзингсан,  
Қалбдан тошган шалоласи ўзингсан,  
Кўкдан балққан ҳилоласи ўзингсан,  
Гулчеҳра ёр, малоҳатим, Санобар!

Сен-ла гўзал, яшнар ҳаёт бўстоним,  
Сен-ла қувноқ янграр қўшиқ, дostonим,  
Сен — номусим, сен — обрўйим, виждоним,  
Қалбда сўнмас муҳаббатим, Санобар!

Субҳи сабо сулбул сочинг синайди,  
Сенга, сапам, саломларин йўллайди,  
Иккимизга мангу иқбол тилайди,  
Парвоз қилсам, қўш қанотим, Санобар!

Сен яшардинг меҳват, жасорат билан,  
Шуҳрат топдинг ишда маҳорат билан,  
Бахтиёрсан, вафо, садоқат билан,  
Порлоқ орзум, гул ҳаётим, Санобар!

Менинг бахтим саодатим Санобар,  
Мунис ёрим, садоқатим, Санобар!



\* \* \*

Гул ишқида ёнади қалби,  
Қўлидан гул аримас асло.  
Гулшуноснинг аён матлаби:  
Ошиқларга улашар дунё.

Субҳидамда ўйнаса шабнам,  
Кун кулади гул япроғида.  
Гулни бунча сўймаса, санам,—  
Ўзи гул-ку кўнгил боғида!

1974

## ИШҚ ВА РАШҚ

Ҳазилга йўйишар рашкин баъзилар,  
Бекорчи нарса, дер ҳатто баъзиси.  
Соат-соатларга гоҳо чўзилар,  
Бу ҳақда бошланган жўралар баҳси.

Лойқа ҳаёлларга асло йўқ ҳушим,  
Кўнглим мойил эмас чиркин ўйларга.  
Узимга яраша бордир ташвишим,  
Қалбим парвоз айлар эркин куйларга.

Юракда ишқ ўти гурласа агар,  
Унинг меҳри билан ёнса гар одам,  
Ишқи рашкли бўлар — самимий, дилбар,  
Қадрига етажак замона, олам.

Ҳали бу оламда ёмон кўзлар кўп,  
Қараши беўрни, хавфли, ёқимсиз.  
Баъзиси кўзингга суқиб қочар чўп,  
Баъзиси хархаша, оқар оқимсиз.

Онажон юртимни, болам, ёримни  
Ёмон кўздан асраш виждоний бурчим.  
Рашкли ишқ қоплаган эътиборимни,  
Кўнглим буюрганин бари шунинг-чун.

Эзгу қалбнинг эзгу бўлади рашки,  
Рашқ ва ишқ-ла ўтса бор умрим, кошки!

## ЛАҲЗА ВА ЛАРЗА

Биласанми, санам, лаҳза қадрини,  
Лаҳзанинг ларзаси жуда ҳам ёмон.  
Лаҳзада ўлчасак инсон сабрини,  
Лаҳзада ҳал бўлар тақдири жаҳон.

Мен учун азиздир, ширин, мўътабар,  
Умримнинг ҳар они, ҳар бир лаҳзаси.  
Яшамоқ, яратмоқ — қалб бурчим, дилбар,  
Кўнглимга сигмайди лаҳза ларзаси.

Қовоғингда кўрмай заррача булут,  
О, қора булутнинг ёмғирлари бор!  
Кулиб юр, яшнаб юр, қайғуни унут,  
Мангуга кўрай мен сени бахтиёр!

Қсчагина қилдинг қалтис бир ҳазил,  
Ҳазилинг ларзаси тушди юракка.  
Шубҳа ва гумоннинг асли-чи, ҳа, зил,  
Қай елка кўтариб учаркан кўкка?!

Ҳаётнинг мезони — бугун дақиқа,  
Қуёнсиз бир лаҳза яшаб бўларми?!  
Лаҳзада барҳаёт бутун ҳақиқат,  
Ер, ҳаво бўлмаса — баҳор куларми?!

Муҳаббат бор экан — ҳаёт нурафшон,  
Умр ва севги бу — азал эгизак.

Вафо ва садоқат боғи бир гулшан,  
Чаманда сайр айлар баҳодир юрак!

Умр пойдеворин қурсак ишончга,  
Ҳа, ҳаёт биноси турар мустаҳкам.  
Уйимиз тўлади нурга, қувончга,  
Бахтимиз кўркаму кўнглимиз кўклам.

Гумонни ҳайдасин ҳамиша имон,  
Имон ҳоким жойда — муҳаббат боқий!  
Севгимизга бўлсин кўнгиллар посбон,  
Туйғулар тугёни — дил иштиёқи.

Бир лаҳза лаззат деб кун кўрмас одам,  
Қапалак ҳисларга соф дил мойилмас.  
Худбин, бадбинликин хуш кўрмас олам,  
Келгусин ўйлаган эҳтирос ўлмас!

Истиқбол кутмоқда қулочин очиб,  
Умидинг эртаси доимо равшан.  
Қаноти бўлмаса учарми лочин,  
Тайёр бўл курашга ёнма-ён ва шан!

Бардош бериш мумкин ларза зарбига,  
Ўтмас изтиробда умр нафаси.  
Қел, эркам, етайлик лаҳза қадрига,  
Шунда тотли бўлур ҳаёт нашъаси.

1975

## КЎЗГУ ВА ТАННОЗ

Кўзгу деса бўлди, танноз жонини берар,  
Унга солар ўзини.  
Тиржайиб қолгану, қуюқ қошини терар,  
Таранг қилар юзини.

Уздан кўзгу яхши — барча учун хизматда.  
Оқни қора демайди.  
Донм уй тўрида — номи тилда — иззатда,  
Биров ҳақин емайди.

Заб бериб ўзига — ҳар боққанда кўзгуга,  
Дер гўё: «Бўлганинг шу!»  
Билмайдіки танноз, унинг ҳолидан кулар  
Ҳатто шу тилсиз кўзгу!

\* \* \*

(*Ҳазил ва чин*)

Ҳамма сулувларни ҳам  
Пари деб билманг,  
Чин дўстни ўзингиздан  
Нари деб билманг.  
Ақлли бош ардоқли,  
Гап ёшда эмас.  
Сочи оппоқ кўришса,  
Қари деб билманг!

## К Ұ З М У Н Ч О Қ

Н. А. са

Болаликда оиламизда  
Рост, бұлганман ёқимтой, шўхроқ,  
Сақлай дея мени ёт кўздан,  
Таққан экан онам кўзмунчоқ.

Ииллар кетли бир-бирин қувиб,  
Қанча сувлар оқди дарёдан.  
Эркалайсиз энди-чи, суйиб,  
Бир мен бордай ёруг дунёда.

Сиз ҳамиша ҳаётда голиб,  
Умрингизда бордир бош қалам.  
Ўзингизга яқинроқ олиб,  
Рашиқ қиласиз ҳатто бошқадан.

Таъбнингиз йўқ прим-сиримга,  
Сизга аён ҳикматнинг кучи.  
Сизни кўрсам сизмай теримга --  
Шодланаман, юракдан қучиб.

Кўзингизга яқинроқ олиб,  
Ёмон кўздан асрай деб ҳар чоқ,  
Минг ўйларга бориб, уялиб,  
Ҳа, бергансиз менга кўзмунчоқ.

Бир тумордай билиб мен уш,  
Юрагимда юрибман сақлаб.

Ишқим рамзи, юрак тўлқини —  
Уша онгини, ишончини оқлаб.

Кўзи бўлса агар ёт кўзлар,—  
Менга тегсин, тегмасин сизга.  
Ҳаётим деб билдим, азизлар,  
Гавҳаридай азизсиз кўзга.

Кўзмунчоқ бу — оддийгина тош,  
Оддийликда ҳикмат жуда кўп.  
Чўққиларни ўпади қуёш,  
У — ишончим бир умр, маҳбуб!

Кўзлар кўзга эмиш таржимон,  
Юракларни боғлармиш иноқ.  
Қилманг бунга сира ҳам гумон,  
Сиз ўзингиз менга кўзмунчоқ.

Паришондир ҳаёлим ҳар дам,  
Шубҳа эмас, будир имоним.  
Кўзмунчоқни йўқотиб қўйсам,  
Унда ҳолим не кечар, жоним!

1975



## ЮКСАК ЧҰҚҚИЛАРГА ҚУНАДИ ҚУЕШ

(Шоир Шухратга ўхшатма)

Кўзгуга боқдинг  
Шув этди юрак,  
Қон-қора сочингга оралабди оқ.  
«Наҳот кексаймоқдан берса бу дарак?»—  
Кўнглинг нохуш бўлди,  
Бирдан тортдинг оқ...

Иўқ, эркам, ўксинма,  
Дилинг қилма ғаш,  
Сочга оқ тушгани — хазонлик эмас!  
Юксак чўққиларга қўнади қуёш,  
Мўйсафид тоғлар ҳам бошим оқ демас!

Боққин онлэмиз гунчаларига,  
Бунчалар ёқимтой, бунчалар сара!  
Келажак нурланар чеҳраларида,  
Кўзлар тим қора-ю, сочлар тим қора!..

Кўзгуга боқмай қўй..  
Қара, қаламқош,  
Сочимиз қораси ўғил-қизда-ку!  
Узоққа кетмабди бахтиёр қуёш,  
Бсламизда,  
Демак,  
Ўзимизда-ку!

## МЕҲР ЧАШМАСИ

*Турмуш ўртоғим С. . . си*

Сафарга ҳар сафар йўл олар бўлсам,  
Кўксим узра аста қўяди бошини.  
Юпатмоқчи бўлиб жилмайиб кулсам,  
Кўзидан тўкилар марварид ёши.

Фурбатни ўтказиб, сафардан қайтсам,  
Қалбимнинг устида сиргалайдн бош  
Кутдириб қўйганим сабабин айтсам;  
Шаҳло кўзларида ҳалқалапар ёш.

О, эркам, ҳаётда тасодифлар кўп,  
Бугун яқинмизу, эрта йироқмиз,  
Севги-садоқатда билинар маҳбуб,  
Умр — умр эмас висол, фироқсиз.

Кўзингни намлама бўлар-бўлмасга,  
Қуриб қолади деб қиламан гумон.  
Меҳр чашмаси у, солайин эсга,  
Ҳай, ҳай, у қуриса баридан ёмон!

## ЧИРОҒИМ ЁНИҚ

Хонам сокин,  
Чирогим ёниқ.  
Соат миля аста йўргалар.  
Машқ борарди — мақсадим аниқ,  
Шеър ишқида қалбим тўлғонар...  
Шу дам бирдан қўшни хонадан  
Ўғлим чопиб чиқди ёшимга.  
Уйғоқ экан ёрим, она-да,  
Ташвишланиб тикилди менга!  
— Илҳомингиз қочирдими, а?  
Ўзингиздай, шўх-да, отаси.  
Ишингиз ҳам қолгандир чала,  
Давомини қачон битасиз?  
— Йўқ, жонгинам, у берди ушлаб,  
Учиб кетган илҳом қушимни.  
Ажабмаски, бир кун ўғлимиз  
Тугалласа чала ишимни!

## СОЧЛАРИНГНИ ЭТМА ЧАМБАРАК

Сени кўрса йўқолур ором,  
Табиатда етилган малак.  
Бир илтимос дилдан, дилором,  
Сочларингни этма чамбарак.

Йўлларингга гуллар поёндоз,  
Сени излар вафоли юрак.  
Пардоз-андоз ётдир, сарвиноз,  
Сочларингни этма чамбарак.

Майда ўриб қирқ кокил айла,  
Ярашади тақсанг жамалак.  
Пок ниятни қалбингга жойла,  
Сочларингни этма чамбарак.

Узун соч ҳам ўзи ҳусни хол,  
Гул қизларда эзгу бир тилак.  
Ҳуснингга хол, эй соҳибжамол,  
Сочларингни этма чамбарак.

О, оташ қиз, о, қуёш қизи,  
Ҳавасдадир гулгуи камалак.  
Узларми инсонлар кўзи,  
Сочларингни этма чамбарак.

Тарат сочинг муаттар исни,  
Бўйгинангда товласни ипак.

Олов бўлиб белга чўлғансин,  
Сочларингни этма чамбарак.

Дардларга сен топурсан шифо,  
Сўзинг малҳам, ёқар асалдак,  
Йўлдош бўлсин бир умр вафо,  
Сочларингни этма чамбарак.

Узун сочинг ўпсин пойингни,  
Ошиқларинг бўлсин жонсарак.  
Эрка қизсап мунис ойингинг,  
Сочларингни этма чамбарак.

Майли бўлсин икки ўрим соч,  
Ҳар тутами ўзи бир билак.  
Нурга интил, қулочингни оч,  
Сочларингни этма чамбарак.

«Сочларингни орқага ташла,  
Эркин-эркин ўйноқлаб юрсин»<sup>1</sup>.  
Висолингга бўлиб зор, ташна  
Ошиқ шоир сўроқлаб юрсин!

1975

---

<sup>1</sup> Эркин Самандаровдан.

## СЕВИБ ҚОЛДИМ ҚАЙСИ ЛОЛАНИ?

Лола излаб, лола термоққа  
Чиқарканман югуриб, елиб,  
Тоғ шамоли чопқиллаб келиб,  
Лола ҳидин урди димоққа.

Лолазор-мас, қип-қизил гилам  
Тоғ кўксида тўшалиб ётар.  
Юраркансан дил яшнаб кетар,  
Лолазорнинг ҳусни сен билан.

Лолазорлар нчра йўқолиб,  
Кўнгилга хуш ёққани тердинг.  
Бир дастасин саралаб бердинг,  
Қўлларингдан олдим уялиб.

Сен-ла кездим қирмиз далани,  
Аммо шунга ҳайронман, ҳайрон:  
Ўзинг айт, эй гулрухсор жонон,  
Севиб қолдим қайси лолани!

## КУТИШ

Интизорлик — инсон йўлдоши,  
Қимдир кимга бўлади муштоқ.  
Бўлса қалби, бўлса бардоши,  
Ўшал инсон ҳаётга ўртоқ.

Ҳатто булбул очилганча гул,  
Интизордир гунча лабига.  
Булбул эмас, ғазалхон кўнгил,  
Интизордир ошиқ қалбига.

Бутун борлиқ — она табиат  
Қуёш висолига ташнадир.  
Қуёш васли — баҳорий ҳаёт,  
Инсон меҳри билан ошнадир.

Умид биланч тоғни кутамиз,  
Бир муждага бўлиб интизор.  
Қалб боғидан гуллар тутамиз,  
Лекин хуштор англамас зинҳор!

Ҳаёт эса тош-тарозили,  
Ўлчанади унда умримиз.  
Кўнгил берса ҳамки тасалли,  
Синовидан ўтар меҳримиз.

Меҳримизмас, ҳатто қадримиз  
Қалб шайида ўлчовдан ўтар.

Кутиш соатида сабримиз  
Ғолиб келиб, висол кўрсатар.

Интизорлик — инсон йўлдоши,  
Кимдир кимга бўлади муштоқ,  
Бўлса қалби, бўлса бардоши,  
Ушал одам ҳаётга ўртоқ!

Кутишнинг ҳам кўпдир хислати,  
Умид билан кутади инсон.  
Муштоқликда — дил фазилати,  
Интизорлик — удуми жаҳон.

Кутиш кимда не из қолдирмиш,  
Ким ёқтирар — менга даргумон.  
Аммо менга оғирдир кутиш,  
Мен эмасман унга орзуманд.

Сабаби бор, эшитгин, ошнам,  
Нима деркин инсон боласи?  
Севгимни кутиб бир оқшом  
Оқаргандир сочим толаси.







\*\*\*

## З у ҳ ро га

### I

Зар билан ўлчанмас инсон севгиси,  
Унда ошиқ қалби зўр торозибон.  
Ҳеч тошга тушарми тоза туйғуси,  
Руҳ ва севгига топилмас мезон.  
Авглаб ет бир умр бу ҳақиқатни;  
Гумон ва шубҳага қолмайди ҳожат,  
Арзир бағишласанг унга ширин жон!

### II

Заррин китобини варақлар ҳаёт,  
Ундан ўз бахтини излайди инсон,  
Ҳақиқат йўлида қоқади қанот,  
Рози у толеин топгач ўша он.  
Армон ҳам қолмайди қалбда бир умр,  
Гўзал ҳаёт ишқи ёнади ҳамон.  
Асло писанд эмас чўққи ва доvon,  
Аниқ етажак у манзилга бардам,  
Тилаги ҳаминша йўлида йўлдош.  
Ахир, умид билан яшайди инсон,  
Балки шундан дўстдир инсон ва қуёш!

1975

## ВАФО ҚЎШИҒИ

Мусаффо кўк, ложувард осмон,  
Юрагимда зарра йўқ армон,  
Қуёшли юрт куйчи қизиман,  
Меҳнат билан топдим обрў, шон,  
Бахтим қутлар нурафшон замон.

Сув оқадн салқин сой сари,  
Нигоҳ тушар тўлин ой сари.  
Ишқинг билан ҳаётим тўлиқ,  
Шамол каби этма сарсари,  
Сенсан, жошим, кўнглим сарвари.

Ўзим шайдо, ўзим маҳлиё,  
Севгим бўлди дилда бир наво,  
Кезайлик, кел, вафо боғини,  
Тўйиб ўйнар боғда шўх сабо,  
Гулга тўлсин бу ёруғ дунё.

1974

## ҚОР ВА ҚИЗЛАР

Табнатнинг эғнида  
оқ ҳарир кўйлак,  
Момниққина кўрпада  
ер олади оромин.  
Зилол сувдай беғубор  
бутун осмону фалак,  
Тарновларда сумалак  
эслатар муз бодани.  
Ғарч-ғурч босиб оқ қорни,  
совуқни этмай писанд,  
Кўча бўйлаб келишар  
кўнгли баҳор шўх  
қизлар,  
Қалбларида қуёш бор —  
юрак севгига пайванд,  
Кўнгилларда заррача  
армонларни йўқ қизлар.  
Қизларнинг табассуми,  
нозли боқишларига  
Чидаш бера оларми  
заҳарли қиш қиличи.  
Илиқ кулишлари-ю,  
дилни ёқишларига  
Музлар мойдек эриди —  
чиқди тарновдан  
кўпчиб...

Қўлларига ушлаб қор  
  йўлни кесар йнгитлар,  
Улар сизларга шайдо — янги иқболни  
  қутлар.  
Каптардай чўчмангиз,  
  тўрт ёққа учманг,  
  қизлар.  
Шонр қалби демоқчи:  
  «Ерда кўпайсини излар!»

## ДИЛ ТҰРИГА ЕЗИБ ҚҰИ

Келасан деб кутдим, келмадинг,  
Йўлларингда бўлди кўзларим.  
Кутишимна наҳот билмадинг,  
Наҳот ёлғон дединг сўзларим?

Юзларимни ялади совуқ,  
Тирпоқларим ачитди аёз,  
Келасан деб кўнглим эди тўқ,  
Кутдим, кутдим, кутган каби ёз.

Аммо сендан бўлмади дарак,  
Наҳот мени алдадинг, дилдор?  
Билки, бир бор алданган юрак  
Севги изҳор этмайди такрор!

Уша куннинг кутниш соатин  
Юрагимда ўчмас изи бор.  
Тингла, ўқи, ошиқ даъватин  
Айтадиган сенга сўзи бор:

Дафтаргамас, йўқ!  
Учар, кетар!  
Дил тўрига ёзиб қўй шунин:  
«Мени ҳамон бир йигит кутар,  
Алдаганман қачондир уни».

## КЎНГИЛ БОҒИ

Кўнглим ёришар боқсам, субҳидам шабнам бўлса,  
Гулнинг ашкими, айтинг, япроғида нам бўлса.

Кўнглим боғида яйрар сайраб севиқли булбул,  
Истар, холиши ошиқ дардига малҳам бўлса.

Қалбида қуёш порлар, севги ўтида ёниб,  
Ҳар кун кутару сезмас, ёнида бир дам бўлса.

Одобу назокатда сўз ишқин баён айлар,  
Тенгини топиб бўлмас бу ёруғ олам бўлса.

Юз-кўзида нур чақнар, кулги ёнади лабда,  
Ошиқ кўнгли равшандир маъшукдан карам бўлса.

Севгимни куйга солдим, қалбимда ўзинг борсан,  
Майлига жавоб ёзма, қалбингда алам бўлса.

Нарзий, сақла ёдингда, ким айтар бахтиёр деб,  
Бу оламда гар хуштор — бир ошиғинг кам бўлса.



## ГУЛМИДИ, РАЪНОМИДИ

Богда мен учратганим о, гулмиди, раъномиди,  
Бир жаҳон гуллар ичида ёки бир барномиди?!

Гулга айтиб розини, олгай бўса шаббодалар,  
Уйнашиб зулфи билги мендай гўё шайдомиди?!

Оҳу кўзлар бир қарашда этдилар буткул асир,  
Мени ром этган жопоннинг кўзлари шаҳломиди?!

Зеб бериб гул ҳуснига роҳат бағишлар холлари,  
Дилда борин айта олмай тортинар, ҳаёмиди?!

Даштда у бўстон яратмиш ишқи-ю меҳри билан,  
Ҳеч киши олмас ҳаёлга чўлмиди, саҳромиди?!

Бу ҳаёт бўстонида топдим асл Раъно гулим,  
Истаган топгай мудом у оқила — дономиди?!

Илтимос, сиздан ягона, айта кўрманг, жўралар:  
«Сен уни кўрган маҳалда бир ўзи — тапҳомиди?»

## ЕДГОР АЙЛАБ

Кўнглимни ром айладинг  
                                ўзингни дучор айлаб,  
Арзир битсам юз ғазал  
                                дилимни дутор айлаб.

Розиман бир умрга  
                                чамап-чамап боғларда  
Ишқингда ётиб юрсам,  
                                гулбаҳорни бор айлаб.

Минг бир карашма бирла  
                                саҳнада офтоб кулгай,  
Азиз бошлар устида  
                                камалакни ёр айлаб.

Гулнинг баргида шабнам,  
                                сабо ўйнар, нур ўйнар,  
Атиргул бўй таратар  
                                қуёшни хумор айлаб.

Арзимас гумонлар деб,  
                                толенг поймол этма,

Тарк этма гулзорингни,  
кенг оламни тор айлаб.

Асло ошиқ Нормурод  
яшамагай бемурод,  
Бежавоб қолмас савол,  
хатимни тумор айлаб,  
шеъримни ёдгор айлаб.

1974

## КУЛГИН, САНАМ!

Кулгин, майли, санам, кулгин,  
Кула билгин юракдан,  
Қошгишамга кулиб келгин,  
Баҳра олсин юрак, тан!

Яйра, дўстлар даврасида  
Ой бўлиб, қуёш бўлиб.  
Тенгдошларинг орасида  
Бир гул бўлиб, бош бўлиб.

Қўзларингда кўрмайли нам,  
Бўлсин қайғу бегона.  
Бир умрга бўлсин ҳамдам,  
Шўх табассум дугона.

Богда ўсган гулгунчалар  
Кулгиндан лаб очсинлар.  
Ошиқ кўнгил куйни чалар,  
Бошингдан зар сочсинлар.

Сен кулганда тоғлар аро  
Кулгинг берсин акс садо.  
Сен кулганда боғлар аро  
Қанот қоқсин шўх пидо.

Сен кулганда очсин жамол  
Юракларда субҳидам.  
Субҳидамда, соҳибжамол,  
Қўришайлик дам-бадам.

Йўлларингга қалбим тўшай,  
Билма мутлақ йиғини.  
Бу оламда бахтли яшай,  
Қулгингга мен сизғиниб.

1974

## ЮРАГИМНИ ОЛА КЕЛ

(Халқ йўлида)

Бунча зебо, бунча дилкаш тоғ дараси,  
Чўққидан ҳам кўринмайди ёр қораси.  
Қишлоғимда гўзаллар кўп, аммо, дўстлар,  
Бизнинг жонон шу қизларнинг энг сараси.

Дарамиздан дарё оқиб, кўпиради,  
Ўз тилида нелар дейди, гапиради.  
Дарё гўё англагандай дилгинамни,  
«Бир ўзингсан, қани ёринг?» деб сўради.

Ваъда бебурд бўлса, юрак қийшалади,  
Мнинг бир ташвиш дилгинамни қиймалади.  
Келишига кўзим стар, билолмадим,  
Нега жонон тортинади — ийманади.

Келар бўлсанг, еллардан тез ела келгин,  
Соф қалбингга яхши гаплар сола келгин.  
Интизорман, сарвинозим, йўлларингга,  
Келар бўлсанг, юрагимни ола келгин!

## БАХТИЁР ҚИЗ ҚЎШИҒИ

*Р. Ш. га*

Офтоб кулар, осмон тиниқ, ёруғ дунё,  
Юртим — гулшан, мен гулшанда гули раъно.  
Секини силар сочларимни субҳи сабо,  
Бахти кулган ёрқин юлдуз —  
Бахтиёр қизман.

Шўх қалбимда орзум мўлдир, йўқдир армон,  
Опа ўлкам, хизматингда мен ҳам борман.  
Ширин сухан, очиқ чеҳра, дардга дармон,  
Элим суйган эрка гулюз —  
Шифокор қизман.

Сапъатим бор — саодатим, меҳрим чашма,  
Қувноқ сезим, жўр овозим, қани, бошла,  
Қўшиғимга кўнгил муштоқ, диллар ташна.  
Бир умрга саодатли —  
Сапъаткор қизман.

Кўнгил билан кўнгил яшар, хуррам замон,  
Муҳаббатдан бахт яралар, одил инсон,  
Ишқим — қуёш, сўнмас мангу, эркам, ишон,  
Севгимизга садоқатли —  
Вафодор қизман.

1974

## ҚИЗЛАР ҚАЛБИ

Ҳол-жонига қўймасдан асло,  
Пичинг отиб, тўсасан йўлин.  
Сидқидилдан суймайсан, аммо  
Англамайсан қувноқ қиз кўнглин.

О, сен бунча бедаво, шилқим,  
Бунча сурбет, виждондан кечган.  
Хўш, хуш кўрар, айт-чи, сени ким?  
Сен пашша-ку асалга тушган!..

Қизнинг кўнгли бошқани истар,  
Хаёли-ла бахтиёр ва шод.  
Уз ёри бор — ишқида ёнар,  
Севгисига содиқ умрбод.

Яхши ўйла, ким экан ҳақли,  
Эсингда тут, бордир эл нақли:  
«Қизлар қалби дастурхон эмас,  
Ҳар кимга ҳам очилавермас!»

1973



## ГУЛЧЕҲРА ҚИЗ ҰЙНАСИИ

Қўшиқ айтай соз билан,  
Гулчеҳра қиз ўйнасин.  
Имо билан, поз билан  
Гулчеҳра қиз ўйнасин.

Еқутдай ёниб лаби,  
Эшилиб ипак каби,  
Қувончга тўлиб қалби,  
Гулчеҳра қиз ўйнасин.

Чаккасига гул тақиб,  
Табассум-ла шўх боқиб,  
Юракларга ўт ёқиб,  
Гулчеҳра қиз ўйнасин.

Гоҳ «Лазги»ю, «Гулноз»га,  
Гоҳ «Роҳат»у, «Шаҳноз»га,  
Ҳар мақому, ҳар созга  
Гулчеҳра қиз ўйнасин.

Оромижон даврамиз,  
Шўхи хандон даврамиз,  
Дўст, қадрдон даврамиз,  
Гулчеҳра қиз ўйнасин.

Кўнгиллар роҳат этсин,  
Юраклар эриб кетсин,

Меҳрини бериб кетсин.  
Гулчеҳра қиз ўйнасин.

Торим сайрар қўлимда,  
Нур поёндоз йўлимда.  
Ҳурмати бор элимда,  
Гулчеҳра қиз ўйнасин.

Ҳар рақсида бор мурод,  
Бахти мангу ёр, мурод.  
Унга шайдо Нормурод,  
Гулчеҳра қиз ўйнасин.

## КҮЗ УЧСА...

Кўз учса ҳар нега йўяр кексалар,  
Ҳатто юк қўйишар киприк устига.  
Ё шодлик, ё қайғу они эсланар,  
Мактуб ҳам йўллашар олис дўстига.  
Хаёлдан ўтади ҳар қанақа гап,  
Кўнгилга тун чўкиб, хира тортади.  
Ҳақ рост, бир-биримиз қоламиз тергаб,  
Оқибатни ўйлаб, ташвиш ортади.  
Иримчи демангиз сиз яна мени,  
Эътиқод қўйганман кўзимга кўпдан.  
Ишончим баланддир ўйлайман нени,  
Иккимиз синашта бўлганмиз ўбдон.  
Кўзим учиб турса, ўйнаса киприк,  
Ёмонга йўймасман — будир одатим,  
Мен уни ўзимга санайман кўрик,  
Ҳаприқмас кўнгил ҳам, қалбим сокин, жим.  
Мана, икки кунки, учади кўзим,  
Менинг бу ҳолатим қоронғу сенга.  
Эркам, қўмсаб қолсам, сени соғинсам,  
Ҳатто кўзгинам ҳам сездирар менга.

## СОҒИНДИМ МЕН, СОҒИНДИНГМУ?

Жоп дилбарим, кўзларингни соғиндим мен,  
соғиндингму?

Шаҳду шакар сўзларингни соғиндим мен,  
соғиндингму?

Ёр, кўйингда юрак ёнар вафо билан,  
Мени бунча куйдирмасанг, жафо билан,  
Муҳаббатим йўлладим мен наво билан,  
Боғда қолган изларингни соғиндим мен,  
соғиндингму?

Қалбим уйин чертиб кўргин оҳиста сап,  
Юрагимда сен мангуга қол, истасанг,  
Кўнгил яқин, бўлсанг ҳам, ёр, олисдасан,  
Тиниқ, ёқут юзларингни соғиндим мен,  
соғиндингму?

Тотли, ширин суҳбатингга хумордирман,  
Табассуминг, шўх кулгингга хуштордирман,  
Ошиқ дилим чертиб кўрсанг, дутордирман,  
Уша ўтли созларингни соғиндим мен,  
соғиндингму?

Қўлларингга қалб боғимдан гуллар тутай,  
Меҳрим билан ишқинг қўшиб ғазал битай,

Кўзларим тўрт йўлларингга жоним, кутай,  
Вафо тўла кўзларингни соғиндим мен,  
соғиндингму?

Жон дилбарим, кўзларингни соғиндим мен,  
соғиндингму?

Шаҳду шакар сўзларингни соғиндим мен,  
соғиндингму?

## КЎЗЛАРИМГА ЗИЁ ОЛАМАН

Нур ёғилар ёноқларингдан,  
Кўнглим ўсар ардоқларингдан.

Мавж уйғонар қалбимда мудом  
Ширин суҳбат, сўроқларингдан.

Ошиқ аҳли ўргансин буткул  
Ишқ бобида сабоқларингдан.

Оташ меҳринг билан яшайман,  
Кўнглим қонсин булоқларингдан.

Кўзларимга зиё оламан  
Чўлда ёққан чироқларингдан.

Олам юзи бўлди мунаввар  
Чаман-чаман чапоқларингдан.

1974

## ИШҚИНГДА ЁНИБ

Наҳот сезмасанг хушторлигимни,  
Ишқингда ёниб хуморлигимни.

Тунлар боқаман, чироғинг ёниқ,  
Кўнглинг сездими бедорлигимни.

Қуёш чақнагай бошимда мангу,  
Унутма, жоним, баҳорлигимни.

Гуллар саралаб, нечук кўрмадинг,  
Гулзор ичида, ёр, борлигимни.

Ҳаё, вафо деб, ўртанган кўнгил,  
Билгин фироқдан безорлигимни.

Эсингда тутгин, куйлаганингда  
Қўлингда сайроқ дуторлигимни.

Наҳот билмадинг, газалимда ҳам  
Севгимга содиқ иқрорлигимни.

## ИНТИЗОР ДИЛ

Наргиз кўзли гул санам  
ёр ишқида ёнарму,  
Арзимни айтсам, бир пас  
менга қулоқ соларму?!

Сир сақлар севгисини  
ноёб ганжина янглиғ,  
Интизор дил талпинар,  
буни дилбар биларму?!

Бахтим эркам қўлида,  
қалб поёндоз йўлида,  
Асло парво қилмайди,  
вафосидан тонарму?!

Хабар бергин шўх сабо,  
нотавон кўнглим дардин,  
Оҳ эмас, орзу эрур  
шартимга ёр кўнарму?!

Номин ёздим нур билан  
гул-лола япроғига,  
Гўзал ҳаёт боғида  
қуёш бўлиб ёнарму?!  
Армоним осмонида чўлпон бўлиб куларму?!



## С У Р А М А Й С И З

Дилда борин, дилдор, бир бор сўрамайсиз,  
Иўлингизда ким интизор, сўрамайсиз.

Ишқ йўлида бу тирик жон ўртангуси,  
Не учун деб, кўзи хумор, сўрамайсиз.

Сизга атаб ғазал битдим, куйлайинму,  
Қулоқ беринг, қалбим — дутор, сўрамайсиз.

Бахтимни мен сизда кўрдим, ақлим ҳайрон,  
Келсам ҳамки, сизга дучор, сўрамайсиз.

Ишқингиздан чўлда бўстон яратсам ҳам,  
Кимники деб бу чаманзор сўрамайсиз.

Ишқ-вафодан берайинму ё имтиҳон,  
Нега мендан такрор-такрор сўрамайсиз?!

Кўнгил боғин гулдастаси қўлларимда,  
Гулим, дилим сизга писор, сўрамайсиз.

## ОФТОБ ЖИЛВАЛАНАР ҚАТРАЛАР ЗИЛОЛИДА

\* \* \*

Халқ — азим дарё-ю, сен унда қатра,  
Қатрадан яралар зўр дарёлар ҳам!  
Дарё оқимида оқавер ҳар дам,  
Умрингда бир завол кўрмайсан сира.

\* \* \*

— Кўзингизга боқсам, қорачиг  
Нега бунча ёнар худди чўғ?  
— Чунки унда сен ўзинг борсан,  
Ишонмасанг мана, қара-чи!

\* \* \*

Мен ҳам севдим — севдик иккимиз,  
Юрак бўлди бизларга совчи.  
Синовлардан ўтди севгимиз,  
Фарзандимиз — умр қувончи.

\* \* \*

Тонг юлдузи кулса саҳар бўлади,  
Гулларнинг сараси сафсар бўлади.  
Бир огиз сўзига қилиб шитизор,  
Қизларнинг баъзиси «қайсар» бўлади.

\* \* \*

Куч-қувватга тўлмаган билак — билакми,  
Беҳуда парвоз қилган тилак — тилакми!?  
Она юрт тузи билан ўсиб, улгайиб,  
Ишқи билан ёнмаган юрак — юракми!?

\* \* \*

Қанча тошқин бўлса —  
Денгиз, дарё йиғади.  
Қорачиғимга эса  
Бутун дунё сиғади.

\* \* \*

Осмон ҳилолида сизни кўраман,  
Булоқ зилолида сизни кўраман.  
Ҳилолим ҳам, зилолим ҳам — Сиз,  
Дилдор хаёлида ўзни кўраман.

\* \* \*

Нурда нима товланса,  
Ҳай-ҳай, этмангиз ҳавас,  
Сомон ҳам ялтирайди,  
Ялт этган тилло эмас!

\* \* \*

Тоғ кўркамдир шафағи билан,  
Ҳаёт ширии қўшиғи билан.  
Душени яратар меҳнаткаш илсон,  
Демак, дунё тирик ошиғи билан.

\* \* \*

— Келар экан ёруғ дунёга,  
Гўдак йиғлаб туғилар.  
Нега?  
— Онлаиниғ узайтиб умрин,  
Сўрар у ҳам дунёдан ўрниш.

\* \* \*

Юрак ва муҳаббат — дугона бўлар,  
Чин инсонда юрак ягона бўлар.  
Одамда қалб каби Ватан ҳам битта,  
Бошқаси, бошқаси... бегона бўлар!

\* \* \*

Нигоҳим дарахтга кўпроқ тушади,  
Барги хазон бўлса — япроқ тушади.  
Япроқ узилдими — ҳаётим деб бил,  
Ушанда қалбингга титроқ тушади.

\* \* \*

Кўзим — олам,  
Гавҳари — юрак,  
Бутун борлиқ унда намоён,  
Шу бойликни қўриқлар сергак,  
Киприкларим гўёки посбон!

\* \* \*

Элни эл дерми киши  
полвону марди бўлмаса,  
Йўлни йўл дерми киши —  
тўзону гарди бўлмаса.

Мен ҳаёт куйчисиман,  
                    қўшиқ — юракнинг матлаби:  
Дилни дил дерми киши —  
                    ҳижрону дарди бўлмаса!

\* \* \*

Фазога йўл олди юрт қизи — ўғли,  
Олам шодон боқди, ўқиди олқиш.  
Яша, ватандошим — юраги чўғли,  
Парвозин кузатиб Советлар эли  
Тарих китобига ёзиб қўйди «Беш!»

\* \* \*

Шеър — шонрининг кўзин нуридир.  
Шеър — оловли юрак қўридир.  
Халқ дилига завқ-шавқ сололса —  
Шеър — шонрининг мангу умридир.

\* \* \*

Инсон тирик ҳамиша  
                    баҳодир юрак билан,  
Юрак нафас олғуси  
                    покиза тилак билан?!  
Одам қуруқ ёғочдир  
                    рости, юрак ва таъсиэ,  
Яшаб бўлмаганидай  
                    бу оламда ватансиэ!!!

\* \* \*

Кўприк не учун керак —  
                    йўловчилар ўтмаса,

Киприк не учун керак —  
                                кўзни асраб тутмаса.  
Шеър не учун керак —  
                                дилга малҳам бўлмаса,  
Шоир не учун керак —  
                                қалби олам бўлмаса!

## САНОБАРНИНГ САВОЛИ

Ашъор дафтаримни варақлаб бир кун,  
Бошим силаб санам, берди бир сўроқ:  
— Сарлавҳасиз шеърлар битасиз нечун,  
Юлдузча қўясиз нега сиз кўпроқ?

Шоирга ланг очиқ, илҳом дарчаси,  
Илҳомга бахшида умрим, имоним.  
Шеърларим — фарзандим,  
Қалбим парчаси,  
Фарзандга ном қўймоқ, осонми, жоним?!

Юлдузлар йўлдошдир мисраларимга,  
Оқ қоғоз бетига ёғилар ёғду.  
Ҳамиша шерикдир ширин умримга,  
Шеъримга шўх қанот — ният ва орзу!

Шеърим номсиз бўлса, ном қўйиб ўқи,  
Сарлавҳасиз бўлса этмагин гумон?  
Юлдузча — юрагим,  
Ловуллар чўғи,  
Юрагим қатида меҳрим ҳам пинҳон!

Кўп нуқталар эриш туюлмас, дилдор,  
Илҳом тўлғоғидан дил нотинч баъзан.  
Қўлимдан қаламим тушмасин зинҳор,  
Асрасин, алҳазар, сўнгги нуқтадан!

10 октябрь, 1975

\* \* \*

Оанс уфқларни кўзлайди инсон,  
Қўшиқлар бир умр инсон ҳамроҳи.  
Қўшиқ бор, иқбол бор, ҳаёт чароғон.  
Қуёшга нур берар одам нигоҳи.



## МУНДАРИЖА

### Сохрили оҳанглар

Ватаним	3
Умрим таронаси	4
Лешии йўлкаси	5
Пойтахт ва гуллар	7
Коммунист	9
Фонтан ёнида	11
Мангулик баҳор	12
Шам ва шеър	14
«Анҳор ёқасида ўй суриб қолдим...»	15
Илдиз	17
Баҳор ёмғири	18
Насибам	19
Ишва қилар кулиб гулбаҳор	20
Қарздорсан, юрак	<b>22</b>
Куйлар қуёшли Ўзбекистоним	<b>23</b>
Мовий кўзлар	25
«Сукунат — кўнглимнинг»	27
Дунёлар дунёси	28
Қелажакка талпиниб	29
Ер онаси	30
Ҳаёт учқуни	<b>32</b>
Турпалар	33
Мансаб	34
Қора мушуклар	35
Дутор	36
Баҳорда қиш	<b>37</b>
Мажнунтол	38
Мушак	39
Жўраларга жавобим	40
Қалендарнинг сўнги варағи	41

Ташналик	42
Йўллар	44
«Суқунатга соламан қулоқ»	45
Уғлимга	46
Қуёш кулар, эрир қорлар ҳам	47
«Асфальт йўлда ётар»	48
«Қалам олдим қўлимга оқшом»	49
«Ҳовлим ўртасидан...»	50
<b>Ер кўзи</b>	<b>51</b>
Соат	52
Ҳаёт имтиҳони	53
Одам ва атом	54
Қуёш ботди	55
«Юрак ва япроқ»	56
Бир қучоқ булут	57
Ёлгор	58
Арафа	60
«Куз»	62
Ҳаёт ишқи	63
Ёмғир қўшиғи	65
Куз илҳоми	67
Сарҳисоб	69

### Эҳтирос

«Ахтарганим, излаганим — дўстларим»	73
О, одамлар, азиз одамлар	74
Ун тўрт юрак	76
Салом, Боқу	78
Шоирни севганимнинг сабаби	82
Устоз	84
Шоир Уйғунга	86
Назир отамиз	88
Дўмбиранинг муроди	91
Парвоз	95
Оқар дарёлар	97
Дўстлигимиз ёши	99
Таъзим	101
Юракдаги ўқ парчаси	103
Қўшним	105
Менга шеър атабди шоира синглим	107
Одатим	110
Олма дарахти	113

## Ишқим

Ишқ ўти	114
Партиям	115
Зарафшон зарлари	117
Боқий баҳорим	119
Қуёш шаҳри	120
Бухоро	122
Қашқадарё	124
Шаҳрисабзнинг дўппидўз қизларига	126
Чинпиҳол	128
Оқ пахта	130
Созим билан	132
Чўлга инжу оқди	133
Шифокорим	134
Сайра булбул!	135
Фарзанд билан	136
«Ойдин кеча...»	137
Нигоҳлар	138
Севги фаслида	142
Санобар	144
«Гул ишқида ёнади қалби»	145
Ишқ ва рашк	146
Лаҳза ва ларза	147
Қўзғу ва танноз	149
Ҳамма сулувларин ҳам	150
Қўзмунчоқ	151
«Юксак чўққиларга қўнади қўш»	153
Меҳр чашмаси	154
Чироғим ёниқ	155
Соцларингни этма чамбарак	156
Севиб қолдим қайси лолани?	158
Кутиш	159
Висол	161
Зухрога	163
Вафо қўшиғи	164
Қор ва қизлар	165
Дил тўрига ёзиб қўй	167
Кўнгил боғи	168
Гулмиди, Раъномиди	169
Едгор айлаб	170
Кулгин, санам!	172
Юрагимни ола кел	174
Бахтиёр қиз қўшиғи	175
Қизлар қалби	176

Гулчеҳра қиз ўйнасин . . . . .	177
Кўз учса . . . . .	179
Соғиндим мен, соғиндингму? . . . . .	180
Кўзларимга энё оламан . . . . .	182
Ишқингда ёниб . . . . .	183
Интизор дил . . . . .	184
Сўрамайсиз . . . . .	185
Офтоб жилваланар қатралар зилолида . . . . .	186
Санобарнинг саволи . . . . .	191
Олис уфқларни кўзлайди инсон . . . . .	192

Босмахонага берилди. 26/1-1976 й. Босишга рухсат этилди 27/V-1976 й.  
Формати 70×90<sup>1/2</sup>. Босма л. 6,25 Шартли босма л. 7,31 Нашр л. 5,4.  
Тиражи 20.000 Р—10418. Рафур Фулом номдаги Адабиёт ва санъат  
нашриёти. Тошкент, Навоий кўчаси 30. Шартнома № 212—75 й.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Нашриётлар, полиграфия  
ва китоб савдоси ишлари бўйича давлат комитетининг 1-босмахо-  
насида № 1 қозоғга босилди. Тошкент. Ҳамза кўчаси, 21. 1976 йил.  
Заказ № 47. Баҳоси 63 т.

*На узбекском языке*

Нармурад Нарзуллаев

ВЗГЛЯДЫ

С т и х и

Редактор **Омон Матжон**

Рассом **А. Понамарёв**

Расмлар редактори **М. Рейх**

Техн. редактор **Н. Жўраева**

Корректор **Ш. Собирова**

## МУҲТАРАМ КИТОВХОН!

«Шоирнинг мансаби бўлмайди, шоирнинг тақдир-қисмати бўлади» деган эди Александр Блок. Зеро, шеърсиз, қўшиқсиз дунёнинг ҳам файзи йўқ. Шеър — катта муҳаббат ва хуш кайфиятнинг меваси. Муҳаббат эса ёш танламайди, у покдил одамларни умрбод ўзига ром айлаб келаётган ҳақиқатдир.

Инсоннинг ҳар бир изи — синов, ҳар бир қадами — имтиҳон. Ана шу буюк инсоннинг суюқ фарзанди — шоир учун ҳар шеър — синов, ҳар китоби — катта имтиҳон, балогат пиллапоясидир. Ҳаёт имтиҳони бир умр давом этади. Лирика дафтаринин бағримга босиб, не-не изтироб ва ёқимли кайфият ила яна бир бор имтиҳон олди-даман.

«Нигоҳлар»им сизга ҳавола. Ниманидир билгингиз, сўргингиз ва айтгингиз келса, бош устига. Сиз билан чин юракдан ҳам юзма-юз, ҳам гойибона учрашишга, дийдорлашишга муштоқман.

Қўлни беринг, азиз китобхон!

Муаллиф.

Нарзуллаев Н.  
Пингоҳлар. (Лирика). Т., Адабиёт ва санъат  
нашриёти, 1976 ©.  
200 б.

Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти лауреати Нормурод Нарзуллаевнинг „Лирика“ китоби шoirнинг кўп йиллик ижодидан энг сара шеърларни ўз ичига олади.

Китобнинг „Сеҳрли оҳанглар“ бўлими Ваган, Умр, Бахт ҳақида бўлиб, „Эҳтирос“, „Ишқим“ туркуми ёрга, дегерга эҳтиросли муҳаббат қасидаси, лирик-фалсафий ўйлар жамулжамидир.

Нарзуллаев Н. Взгляды. Стихи.

Ўз2

И 70403--100<sup>а</sup>  
352 (06)--76 41—76